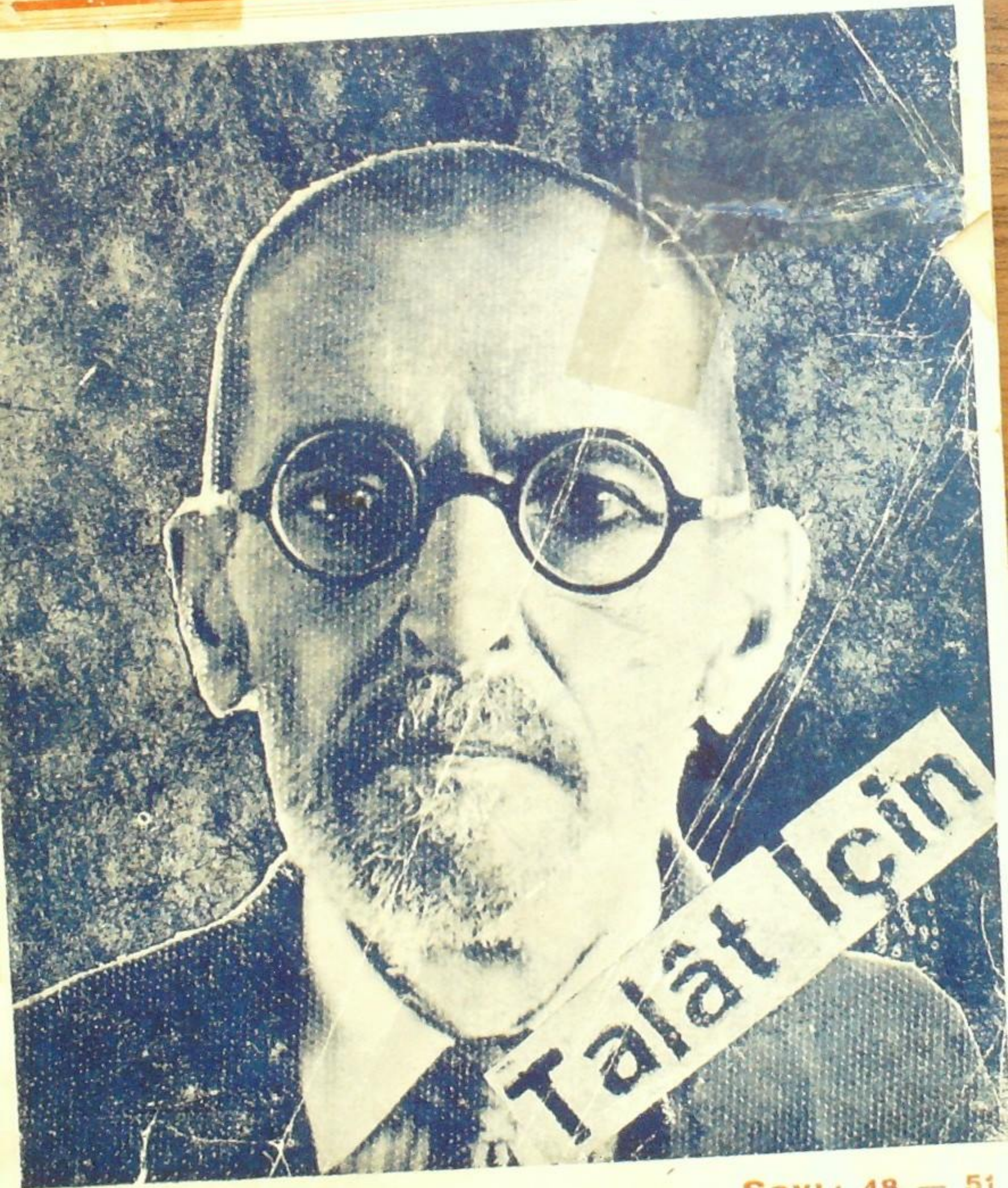

Yörükler

I. Kânun 1942 — Mart 1943

Sayı : 48 — 51

Görüşler

ADANA HALKEVİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

I. nci Kânun 1942 — Mart 1943

Sayı: 48 — 51

İÇİNDEKİLER

Şair Talât Muter'i anarken

Şair Hasan Talât Muter

Mersiye (Şiir)

Filozof Talât

Su (Şiir)

Hak kuşları (Şiir)

Vatanperver ve inkılâpçı Talât

Babamın huzurunda (Şiir)

Onun büyük ruhuna armağan

Tarihçi Talât

Talât için tarihler

Amcama (Şiir)

Akrostiş (Şiir)

Talât Muter'e bir mektup

Hatıralar

Halkevi Çalışmaları

Merhum Talât Muter'in eserlerinden örnekler...

Görüşler

Ali Nihat Tarlan

C. Muhittin Kozanoğlu

M. Naci Ecer

Arif Nihat Asya

» » »

Vehbi Evinç

Celâl Sahir Muter

Hasene Nalân Güngör

C. S. M.

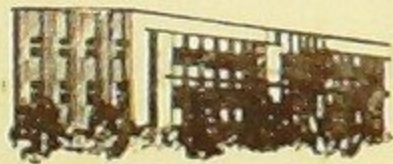
C. M. Kozanoğlu - Y. İ. Kâfoğlu

Cenab Hurrem Tümer

Sait Toraman'

Namık Kemalzade Ekrem

C. S. M.

Görüşler

Şair Talât Muter'i anarken...

Büyük yaratılığa olan insanların umumiyetle müşterek bazı hususiyetleri vardır. Bunlar, hakiki kıymetlerini, büyüklüklerini hiç bir zaman açığa vurmayarak daima tevazu ve mahviyet içinde yaşarlar; şu veya bu suretle kendilerinden bahsedilmesini de istemezler.

Görüşlerin bu sayısını kendisine tahsis ettiğimiz değerli şair Talât Muter de işte bu büyüklerden biridir. Çok yüksek bir sanatkâr olmasına rağmen kendi âleminde kapalı kalması yüzünden sağlığında hakiki kıymeti bütün edebiyat âleminde lâyık vechile anlayamadığımızdır.

Nefsimize putuna taptırma beni.

Diyan bu büyük sanatkârın, dünyanın gelip geçici menfaatleriyle, şöhretleriyle yakından bir alâkası yoktu. O, gönlünü irfan ve fazilet sevgisile dolduran hakiki ve müstesna sanatkârlardan biri idi.

Dür - ü irfân ile doldur gönülümü
Altına, gümüşe, pula döşürme
Beyle de bize, kendi karakterini, yine en güzel bir
şekilde kendisi tanıtmaktadır.

Vefatıyla, tanıdıklarını derin bir teessür içinde bırakan
bu büyük şairi, imkân nisbetinde eserlerinden de örnekler ver-
mek suretiyle, edebiyat âlemine takdim etmeyi Adana Halkevi,
şerefli bir vazife bilmıştır.

Şairin vefatı ve cenaze töreni :

Şair Talât, uzun zamandanberi rahatsız bulunuyordu.
Son günlerde bu rahatsızlığının acı âkibetini de keşfetmeğe
başlamıştı. Ölümünden 15 gün evvel yazdığı şu beyit, son vedâ
beyti olmuştur.

Çâre ümmidiyle doktor vurma neşter yâreme
Çâre, ancak çâresizliktir diğ-i biçâreme.

79 yıl gibi uzun ve şerefli bir ömür dolduran Talât,
nihayet Kurban bayramının arife gününe tesadüf eden 17-12-942
Perşembe günü saat 12 yi 20 geçe zatürriyeden vefat etti. Ölüm
haberi şehirde duyulunca, herkesi derin bir teessüre sarmıştı.
Memleket gazeteleri, hürmetkâr satırlarla hatırasını andılar ve
yakınlarını taziye ettiler. Bayramın birinci günü kaldırılan ce-
nazesinde başta Belediye Reisi, Parti Reisi, Halkevi Reisi
olmak üzere bütün Adanalılar, Maarif mensupları, Matbuat
mensupları ve memurlar hazır bulundular. Halkevi bandosunun
çaldığı matem havasına ayak uyduran büyük cenaze alayı, mer-
humu Taşköprü'nün öteyakasına kadar omuzlarında taşıdı. Bura-
dan itibaren hazır bulunan otobüslere binilerek Asri mezarlığa
götürüldü ve kendisinden dört ay evvel vefat eden refikası
yanına gömüldü.

Aziz ölüye tanrıdan bol rahmet ve yakınlarına da, acı-
larını paylaşarak, baş sağlığı dileriz.

Görüşler

TALÂT YUVASINDAN EBEDİYEN AYRILIRKEN

“Hayât-ı beşer,, den:

Onun yegâne mükâfâtı; bir mezâr-ı samûl!
Sonuncu mevki-i ihsânı; bir kırık tâbût!

Talât Muter

Şair Hasan Talât Muter

Yazan: ALİ NİHAD TARLAN

Birkaç sene evvel, Halkevinde konferans vermek üzere
Adana'ya gitmiştim. Beni, unutamıyacağım derecede büyük bir
iltifat ve misafirperverlikle karşılayan Adana Erkek Muallim
Mektebi Müdürü M. Naci'nin delâletile, Namık Kemal mektebi
öğretmeni Celâl Sahir Muter'i tanıdım.

Bir bahar günü, portakal ağaçları altında tatlı tatlı ede-
biyat musahabeleri yapıyorduk. Celâl Sahir Muter, ince, hassas
bir şairdir. Bilâhare elde ettiğim şiirleri, bu değerli şairin yal-
nız lirik şiirler değil, kuvvetli bir zekâ ile çok zarif hicivler
de yazabildiğini isbat ediyor. Celâl Sahir, o gün, bazı muna-
sebetlerle pederinin birkaç beytini okudu. Bu beyitler, Divan
Edebiyatı zevkini tatmış bir ruhta hakikaten kuvvetli bir intiba
tevlit edecek mahiyette idi. Tanzimatı müteakib yetişen ve

Divan Edebiyatının büyük şahsiyetleri arasında mühim bir yer alacak derecede kudret gösteren Hersek'li Ârif Hikmet, Yenişehirli Avni gibi üstaplardan sonra o yolda yazdığı eserlere nazarı dikkati celbetmek, her san'akârın kârı değildir. Alelhusus bu vadide kôs dinlemiş olanları birden sarsıp heyecana getirmek, hiç de kolay olmasa gerektir. Buna rağmen, Celâl Sahir Muter'in babası, bende derin bir tesir bıraktı.

Eserlerini okuduktan sonra bu tesiri kendimce şöyle izah edebildim.

Hasan Talât Muter, evvelâ yaradılış itibarile çok kuvvetli şiir kabiliyetini haiz bir şairdir. Sonra, eski ve yeni üstaplara okuyup kalemine hayli maharet kazandırmıştır. Eserlerinin beni sarsan ciheti, o yaradılıştaki mümtaziyettir. Bu mümtaziyet, eski edebiyat yolunun çok yürünmüş vadilerinde dahi olsa, onun şahsiyetini daima birinci plânda gösteriyor. Muhakkak ki o, eski yolda ezilmiş ve hüviyetini kaybetmiş bir şair değildi.

Bir zaman, erbabı arasında oldukça şöhret kazanmış bu değerli şairi tanıyamadığım için o gün çok mahçup olmuştum. Bu büyük kusuru telâfi etmek ve benim gibi onu tanıyamamak mahrumiyetine uğrayanlar varsa onlara ufak bir hizmette bulunmak arzusu ile şu birkaç satırı yazıyorum:

Tercemeihali :

Hasan Talât Muter, rumî (1279), milâdi (1863) senesinde Adana'da doğmuştur. İlk tahsilini mahalle mekteplerinde yapmış, bilâhare muhtelif âlimlerden ders görerek bilgilerini artırmıştır. Babası, Sivashlı Mustafa Rüştü efendidir. Şair, bir devlet memuru olan pederi ile Kozan, Osmaniye, Haçin, Tarsus sancak ve kazalarını dolaşmış, bu münasebetle tahsilini muntazam surette ikmal edememiştir. Fakat şiirlerinde gösterdiği yüksek fesahat ve belâgat, şahsî çalışmalarile bu noksanı telâfi ettiğine delâlet eder.

Memuriyet hayatını kat'iyen sevmiyen Hasan Talât, bir müddet Karaisalı müstantikliği, Ceyhan reji dâva vekâleti ve ziraat memurluğu gibi vazifeler deruhte etmişse de hür yaradılışı ve münzevi mizacı, bu memuriyetlerde fazla devamına mani olmuş ve birer sebeble işlerinden çekilmiştir. Bir müddet

Ceyhanda serbest şekilde avukatlık da yapmıştır. Memuriyet hayatı pek mahdut olan bu kıymetli şair, zamanını tettebbüata ve şiir yazmağa hasretmiştir. Son zamanlarını münzeviyane geçiriyordu ki oğlu, kendisini ziyaret hususundaki arzumu is'afa cesaret edememiştir. 17-12-942 tarihinde artık ebediyete intikal eden bu merdümگیرiz şair, Adana'da ancak pek yakın bir iki dostu ile haftada bir iki gün buluşup görüşürmüş. Bilhassa zamansız gelen misafirlerden pek nefret ettiğini şu kıt'asından anlıyoruz :

Ol kadar yıldım ki ruhsatsız gelen züvvârdan
Âkıbet kaçtım koyup ehl-i-iyâl-ü meskeni.
Fâtiha ithâfı kasdile o zevzekler gelip
Korkarım kabrimde de râhat bırakmazlar beni.

Bu inziva arzusu, onun mizacının birçok noktalarını bize aydınlatır. O, dünyevî ihtiraslar peşinde koşmayan mütevekkil ve kanaatkâr bir şahsiyettir. Nazarında paranın zerre kadar kıymeti yoktur. Çok defa: «Cebimdeki bütün paramı son santimine kadar sarfettikten sonra kendimde bir temizlik ve hafiflik sezerim.» dermiş. Bu suretle maddî ihtiraslardan mümkün olduğu kadar kurtulabilen ruh, elbette tasavvufun kucağına atılacaktı. Nasıl ki, onun da eserlerinin pek çoğu mutasavvifanedir. Kuvvetli bir iman ve çok nezih bir vicdan çerçevesi içinde düşünür. Hassas ve rakik bir kalbi vardır. Hattâ bu hal, kendisini biraz asabiyete de sürüklemiştir. Fakat ânî fevranlar neticesinde bir kalb kırmışsa onu almak için büyük bir tehalük gösterir. Buna bir misal olarak şu hâdiseyi zikredebiliriz: Meşhur Sırrı Paşa merhum, Adana'ya Vali olduğu zaman Hasan Talât, henüz 18 yaşlarında bulunuyormuş. Paşanın Adana'ya gelmesi münasebetile yazdığı muvaffakiyetli bir kasideyi valiye takdim etmiş. Paşa, henüz çocuk denecek bir yaşta bulunan şairin bu kasidesini şüphe ile karşılamış ve bir iki defa: «Oğlum, bunu sen mi yazdın?» diye sormuş. İzzeti nefsi incinen şair: «Evet Paşa hazretleri, bunu ben yazdım. Eğer arzu buyrulursa huzurunuzda, birbirine benzememek şartile ve gayet kısa bir zaman içinde bunun gibi birkaç tanesini daha yazıve-

reyim. cevabını vermiş. Bilâhare Paşa bu kasideyi:

Manzûr-u âcizânem olup şi'r-i pâkiniz
Takdis edip dedim ki: güzelden güzel doğar.

takrizi ile Seyhan Vilâyet gazetesinde neşrettirmiştir.

18 yaşında iken yazdığı bu kasidenin şu birkaç beyti onun pek genç iken kalemine hakkile sahip olduğunu bize gösterir:

Elgıpta nec-mi tâliine şu vilâyetin
Oldu garik-ı pertevi, bir mihr-i himmetin
Bir mihr-i himmetin ki denir feyz-i zâtına
Bir gevher-i fazileti feyyâz-ı fitratın
Bir mihr-i himmetin ki mücessem ziyâsıdır
İlm-ü edeb deriz o cihân-i hakikatin

Bu derin hassasiyet, bilhassa âciz hayvanlara karşı büyük bir merhametle tezahür eder. Çok defa, sokaklarda aç ve âciz kalan kedi ve köpekleri evine getirip onları günlerce beslediği görülmüştür. Zeki, zarif ve nükteşinas muhataplar karşısında ince şakalar ve espriler yapmaktan çok zevk aldığına göre, ruhunun bu cephesinde de oldukça mühim bir kabiliyet bulunduğunu görüyoruz. Bu kabiliyetini, mürailer ve kötülere karşı duyduğu gayz ve kinin ifadesinde göstermiştir. Şairin en çok tiksindiği ve gördüğü zaman dehşetli bir telâş ve ıztırap gösterdiği hayvan, örümcektir.

Şair Hasan Talât'in, maddi ve manevi tercemeihali hakkında elde ettiğimiz malûmat, bu kadardır. Bu vesika ile onun mizacı hakkında oldukça geniş istidlâller yapılabilir. Şimdi eserlerine geçebiliriz:

Şiirleri :

TEVHİD : Umumi olarak tenzihi akide ile tevhidi akidenin kuvvetli bir imtizacı diyebileceğimiz bu tevhid, asırlarca devam eden bir an'nenin mahsulü olmak itibarile mazi ile müşterek noktaları ihtiva eder. Ancak bunun fevkinde, meseleyi

TALÂT MUTER, ailesi efradı arasında:

Sağdan itibaren oturanlar: Refikası Merhum (Sıdika Muter), damadı (Pamuk üretme çiftliği müdürü Akif Üretmen), merhum (Talât Muter), büyük oğlu (Celâl Sahir Muter). Sağdan itibaren ayakta: Torunu (Müfit Üretmen, büyük kızı (Azime Üretmen), torunu (Ümit Üretmen), küçük kızı (Feride Muter), en küçük oğlu (Ali Muter). Öndeki resim: İstanbul'da bulunan ortaça eğlu (Kemal Muter) dir.

derin bir vukuf ile kavramanın verdiği selâhiyet, o müşterek noktalarda hissedilir derecede şahsi tasarruflar yapmıştır. Bir de oldukça mücerret sayılan bu vadide çok kuvvetli bir lirizm göstermiştir.

İlâhî pek büyüksün, pek büyüksün, pek büyüksün sen
Büyüksün ol kadar hattâ münezzehsin büyüklükten
Hafâgâh-i serir-i vahdetinde nûr-u azharsın
Şerikin yok kıdem tahtında bir Allâh-ı Ekbersin
Avâlim müstenir-i feyz iken bilcümle nûrundan
Görünmez nûr-u zâtın şiddet-i nûr-u zuhûrundan
Merâyâ- hâne-i tekvinde meşhûd sensin hep
Bu varlıklar bütün bir gölgedir mevcûd sensin hep
Hudâsın vahdetinle, kesterinle ayn-i eşyâsın
Yine ayniyyet-i eşyâ ve kesretten müberrâsın

Vücûd-u vâcibinçün ibtidâ yok, intihâ yoktur
 Zaman yoktur, mekân yoktur, zemin yoktur, semâ yoktur
 Ezel, bir mebde'-i mevhûmdan gelmekte tezkâra
 Ebed, bir mûntehâ farzeylemekten doğmuş eskâra
 Ezel, bir nokta-i mevhûmedir fikrinde insânın
 Ebed, bir şûle-i mağmûmedir umkunda vicdânın
 Bu tahmin-ü tasavvur, bence bir takyide müncerdir
 Ezel yâhud ebed bunlar, senin zâtında muzmerdir
 Ukulün bir lisân-ı aczidir vasfında bunlar hep
 Münezzehsin bu tâbirâtta, evsâfdan Yârab
 Murûr etmez iken Yârabbî, zâtından senin evkat
 Nasıl şâyân olur vasfında bilmem ki bu tâbirât
 O bahr-i kibriyâ-yi bînihâyetsin ki sen ey Hak
 Dehâ, nâçiz bir şebtâbdır sathında müstağrak
 Zuhûrun, ayn-i ahfâdır, hafâ, ayn-i zuhûrundur
 Bütün tenvir eden zerrât-ı mevcûdâtı nûrundur

Buraya kadar ülûhiyetin evsafı etrafında dönüp dolaşan
 şair, nihayet aczini duyuyor ve en kudretli beytini söylüyor :

Senin fihrist-i evsâfında tâbirât pek çoktur
 Fakat şâyeste-i târif olur tâbir hiç yoktur
 Nasıl ki dilde bir icâz yoktur «âh» dan başka
 Seni târife de yok çâre bir Allâhdan başka

Bu kıt'a üzerinde derin düşünülürse başlı başına o kadar
 cem'iyetli bir tarif ve o kadar müciz bir hassasiyeti haizdir ki..
 İfade edilemeyen ızdırıp ve iştiyakların son ifadesi olan (âh)'a;
 her türlü tariften münezzeh, kelime ve ifadenin fevkinde oldu-
 ğu ancak kalb tarafından duyulan «Allah» mefhumunun bağlan-
 ması, bu kıt'aya hem fikir hem duygu itibarile yüksek bir
 belâgat temin etmiştir. Tevhitlerin nihayeti, umumiyetle Allahtan

günahlarının affını istemekle biter. Fakat bu tevhitte şair Al-
 lah'dan bir şey istemiyor. Ancak ona karşı duyduğu sevgiyi
 ifade ediyor. Çünkü o, ne cehennemden korkar, ne de cenneti
 ister. Bu fikir, birçok şairlerimizde vardır. Ancak onlar yine
 bir şey isterler: Allah'ın rızası.

Derûn-u ehl-i aşka gâh gâh ol Tûr-u ma'niden
 Tecelliler kıvarsın kibriyâ-yi (lenterâni) den
 Nevâ-yi nâ-yi aşkındır çıkan hep kalb-i eşyâdan
 Cevâmiden, mesâcidden, tekâyâdan, kilisâdan
 Eğer bir aşk-ı câzib yoksa mihrâb-i cemâlinde
 Nedir bu inhinâlar, secdeler piş-i celâlinde
 Bütün kan ağlayan gözler senin aşkınla giryandır
 Gönüller, hep senin derdinle, hicranınla nâlândır
 Ayansın, bir yetimin dide-i rikkat-penâhında
 Ayansın, bir esîr-i mihnetin âteşli âhında
 Olur kurbân-ı aşkın can verirken mest-ü hayrânın.
 Nümâyansın nigâh-i çeşm-i hayrânında kurbânın
 Salâti (Semme vechullâh) dir ezkâr-ü tââtım
 Seni sevmektir ancak ey Huda zevk-i ibâdâtım
 İbâdâtımda ücret kastı yok, meczûb-u Mevlâyım
 Cehennem havfı, cennet hırsı bilmez rind-i şeydâyım

GAZELLERİ : Leskofça'lı Galib'e nazire olarak yazdığı
 gazel, ekseriya nazirelerin aslı dununda kalmasına rağmen, aslı-
 nın çok fevkindedir. Çünkü, Leskofça'lı Galib'in şiirleri, Divan
 Edebiyatı usulleri dairesinde mütalea edilirse, zahiri parlaklığına
 rağmen hayli kusurları ihtiva ettiği görülür. Onun, göz kamaş-
 tıran parlaklığı, şişkin kelimelerindedir. Bunlar, tahlil ve ten-
 kide tâbi tutulunca, o şiirler çok defa bir balon gibi söner.
 Mutasavvifane şiirlerde ruhi insicam, âşıkane şiirlerde cem'iyet,
 manâ ve hayal, ahenk ve tevazün aranacaktır. Bunlar, Leskof-
 çalı'da pek azdır. Bu sebeble Hasan Talât'in naziresi hakikaten
 üstadanedir.

Gazel

Öp lebin derhâb iken ol yâr-i tersâ duymasın
Bir Mesîhi-meşreb ol ammâ Mesîhâ duymasın
Yâra hâlin öyle hâmuşâne takrîr eyle ki
Şivc-i saml-i belîg-ı râzı mânâ duymasın
Hâle-i enzâr o mâhı sarsın ammâ kim sakın
Cünbüş-i müjgânını çeşm-i temâşâ duymasın
Öyle pervâz et haremgâh-ı serir-i kurbe ki
Refref-i bâlin Emin-i vahy-i Mevlâ duymasın
Olmasın diller de âgeh cilve-i didârdan
İnkâs-ı pertev-i hüsnü merâyâ duymasın
Lerzenâk et zir-ü bâlâyı figan-ü âhile
Hem yine âh-ü figanın zir-ü bâlâ duymasın
Vahy-i hüsnü küşe-i çeşminle ilhâm et bana
Sırr-ı aşktı Cebreil-i şîr-ü hulyâ duymasın
Aşkımız bir nükte-i serbeste kalsın haşredek
Câiz olsa der idim Mevlâ da-hâşâ-duymasın
Nakd-i câna indiğın duydum bahâ-yi vaslının
Can verir şevk ile Talât kalb-i şeydâ duymasın

Çeşminden Redifli gazeli, baştan nihayete kadar aksa-
madan aynı yükseklikte gider:

Ne rütbe görse gönlüm zulm-î istibdâd çeşminden
Yine arz-ı şikâyet eylemez cellâd çeşminden
Garik-i hûn iken bidâdi-i tig-ı nigâhınla
Dönüp eyler yine biçâre gönlüm dâd çeşminden
Gehi zehrâb-ı nevmidi, gehi peymâne-i ümmid
Neler çektim neler bilsen cefâ-nûtâd çeşminden
Füsün-ü - sihr, esir-i halka-i târ-ı nigâhınmış
İlâhi olmasınlar haşredek âzâd çeşminden
Sanırsın bir mehâsin fecridir zirinde müjgânın
Düşerken zill-i sevdâvi, garâm-âbâd çeşminden

Merhum Hasan Talât MUTER'İN gençlik resmi.

Nice Leylâ'ları mest-i füsûn eylerdi âhûlar
Eğer meşk-i nigâh etseydiler üstâd çeşminden
Nedir cânâ yine Hassân-ı tab'a bunca ilhâmât
Aceb Rûhul-Kudüs mü etmiş istimdâd çeşminden

Nedimin yolunda şiir yazarken o büyük şâire beğendirecek
mısralar bulur:

Öpen o ârız-ı hoykerdeyi nikab mıdır
Ya aks-i sâye-i bâl-i perî-i hâb mıdır

Hario leyle-i vuslat ki fark olunmaz idi
Arak-mı içtiğimiz nûr-u mâhtâb mıdır

Öyle ser-nestim ki câm-ı hoşgûvâr-i neş'eden
Tâb yok tabrik-i pâye reh-güzâr-i neş'eden
Bez-mi iğret öyle germâgerimdir kim yâr olur
Gâh peydâ, gâh nâpeydâ buhâr-i neş'eden
Başta gül, destinde mül azm-i güzâr ettikçe yâr
Bir peri geçmiş sanırsın lâlezâr-i neş'eden

Onun Serveti-Fünun çeşnisinde gazelleri de vardır. « Anlaşılmasın » redifli gazeli, şekil itibariyle eski olduğu halde, içindeki hayaller bakımından Divan Edebiyatına aykırıdır:

Fecr-i tebessümünde bayılsın emellerim
Ben söyledikçe tarz-ı merâm anlaşılmasın

Bir kâse-i rahik ile mesteyle kim beni
Reng-i şarâb-ü saffet-i câm anlaşılmasın

Kalsın zilâl-i nesc-i temâşâda muhtefi
Esrâr-ı levh-i sine temâm anlaşılmasın

Her hâli anlaşılrsa da sihr-i nigâhının
Çeşmindeki o fecr-i garâm anlaşılmasın

Yine Leskofça'lı Galib'i tanzir yolunda yazdığı « zuhur » ve « üstüne » redifli iki gazeli, burada tamamen zikredilecek kadar üstüdüğüdür:

Eyle ey meh külbe-i bi ferr-ü tâbımdan zuhûr
Eylesin subh-i ezel tâ câmehâbımdan zuhûr
Lâ'li nâbından süzüp bir bâde ver kim eylesin
Selsebil-i feyz-i Hak câm-i şarâbımdan zuhûr
Cû'ra-nûş-u bahr-i feyzin olduğum gündenberi
Bin yem-i irfân eder her katre âbımdan zuhûr
Ben o Yûsuf-ismet-i Mısr-ı hayâyım kim eder
Mıhr-i iflet çin-i dâmân-i hicâbımdan zuhûr
Ben o deryâ-yi muhit-i vahdetim, eyler mûdâm
Gevher-i envâc-ı kesret ıstırâbımdan zuhûr

Mazhar-i esrâr-ı hilkat bir semâ-yi a'zamım
Ra'd-ü berk-ı künfekân eyler sehâbımdan zuhûr
Hâce-i ümmül'ulûmum sırr-ı insânide ben
Kim hurûf-ı âliyât eyler kitâbımdan zuhûr
Nazenin-i hacle-i ayniyyetim keşfeylesem
Şâhid-i maksûd eder zîr-i nikabımdan zuhûr
Gevherim ol mâye-i tekvindir kim eylemiş
Tıyn-i pâk-i Bülbeşer hâk-i cenâbımdan zuhûr
Ben o rind-i hâne-berdûşum ki etmiş tâ ezel
Beyti ma'mûr-u felek kalb-i harâbımdan zuhûr
Bir aceb râmişger-i ye'sim gam-i Yûsuf'la kim
Nâle-i Ya'kub eder târ-i rebâbımdan zuhûr
Bir aceb şermende-i nâr-ı zünuûbım kim eder
Nûr-u rahmet şule-i reng-i azâbımdan zuhûr
Feyz-i tenziriyle Tal'at Galib-i sihrâverin
Şive-i i'câz eder her bir hitâbımdan zuhûr

Dâne-i hâlin ki düşmüş rûy-u billûr üstüne
Kilk-i san'at nokta koymuş âyet-i Nûr üstüne
Lâ'lin üzre sâgar-i sîmin değil, Behzâd-ı sun'
Nûrdan bir gonca nakşetmiş leb-i hûr üstüne
Berk-ı ruhsârın ki akseyler dil-i sadpâreme
Mıhr-i mahşerdir düşer mir'ât-ı meksûr üstüne
Vaz'ı evrenk eylemiş Belkîs-i aşkın sineme
Bârgah kurmuş Süleymân-ı kazâ mûr üstüne
Sanmayın Mûsâ yatar sermest-i sahbâ-yi şühûd
Sâyesi düşmüş « Enallah » elfinin Tûr üstüne
Ben o berdâr-ı Enelhakgû-yi evc-i vahdetim
Rismanım hande eyler târ-ı Mansûr üstüne
Ol hümâ-yi lâmekân-seyrim ki zill-i şehperim
Düşmeğe etmez tenezzül Beyt-i Ma'mûr üstüne
Hamerân oldukça Tal'at Galib'i tanzir için
Bir cihân-ı feyz açıldı kalb-i meftûr üstüne

Olsa da redifli gazelden şu iki beyti nakledeceğim:

Kâ'be olsa eylemem kâşâne'-i zulmü tavâf
Secde etmem kasr-ı istibdâd mihrâb olsa da
Münkesirdir sine-i kanûn-u dil vermez sadâ
Şehper-i Cibrilden yekpâre mızrâb olsada

Eski vadide yazdığı şiirleri içinde, ruhan çok yeni olanları vardır. Şapka inkılâbı münasebetiyle yazdığı "Bekleriz" redifli uzun bir manzamede şu mısralar şayanı dikkattir:

Bilmeyiz âsar-ı sa'yin feyz-i rûh-efzâsını
Zevki, bâlin-i ferâga ittikâdan bekleriz

Mücizât-ı fenr-î hikmetten teâmi eyleyip
Kuvve-i te'yidi, rûh-u evliyâdan bekleriz
Aklın irşâdâtını her noktada ihmâl edip
Kudret-i te'sir-i eşyâyi düâdan bekleriz
Haykırırken (Leyse lil'insânü illâ mâseâ)
Biz nidâ-yi intibâhı mâverâdan bekleriz

Ey perestîşkâr-ı mazi, böyle mefkûreyle âh
Biz necâtı, hangi minhâc-i hüdüdan bekleriz

Geçti devr-i (Rabbenâ enzil aley-nâ mâide)
Biz o lütfu, şimdi irfân-ü zekâdan bekleriz

Böyle mi telkin-i imân etti Peygamber bize
Böyle mi Feyzi, o şâh-ı enbiyâdan bekleriz
Din için bir kiske emretmiş mi Rabb-i Zülcelâl
Biz bunu, hangi hadis-i Mustafâdan bekleriz
Çok yazık, pek çok yazık ki dinin icâbâtını
Başta beş arşın sarık, elde asâdan bekleriz

Fransız işgalinde, Ma'mure cephesinde, kucağına bomba düşerek şehid olan Milli Kuvvetler rüesasından Kozanlı Saim Beyin cenazesi, Ma'mure'den Kars kazasına getirildiği esnada yazdığı mersiye'nin şu beşinci bendi, hakikaten güzeldir.

Halkevi bandosu cenaze töreninde...

Göründü mevkib-i iclâli (Kars)ın usk-ı âlinde
İki al bayrağın âguş-ı firdevs-i ulâlinde
Gelirdi milletin dūş-u bülend-i ihtifâlinde
Uçardı sanki tâbûtu, hilâlin şâhbâlinde
Aman Yârab ne ulvî bir m-hâbet vardı hâlinde
Hitab eyler gitiydi millete hâl-i zevâlinde
Nigâhı, mürtekiz albayrağın necm-i hilâlinde
Yed-i nusrat-rehinî, kabza-i tig-i celâlinde

Hasan Talât, muhtelif edebî devirleri görmüş ve tatmış olduğu için onda halk edebiyatı tarzında şiirlere de tesadûf edilir.

Münâcât

Ulu Tanrım, budur senden dileğim:
Beni sağdan götür, sola düşürme.
Bir ehl-i vahdetle hemdem et beni,
İkilikte kalmış kula düşürme.

Nefsimin putuna taptırma beni,
Ejderhâ-yi şirke kaptırma beni,
Böyle çıkmazlara saptırma beni,
Sana varamayan yola düşürme.

Gülgenime fenâ yeli dolmasın,
Hazan eli, yaprakların yolmasın,
Goncaların herdem açsın solmasın,
Dalında kuruyan güle düşürme.

Şairin birkaç kıt'asını da nakletmeden geçemiyeceğim:

Çâre yoksa hasmının tedmirine
Başka bir sûretle etme bedduâ
Görmesin dersen eğer râhat yüzü
Bir temiz vicdan temenni kıl ona.

* *

Ağlayan bir sesle (Allâhım!) dedim
Sonra durdum hisli hisli dinledim
Sâmianda bir icâbet inledi;
Aynı âhengiyle (Allâhım!) dedi.

* *

Nâz eylemeden keş'-i cemal etmez yâr
Bir kaidedir işve kitâbında bu fea
Allah bile bak arz-ı cemâl eylememiş
Mûsâsına önce < Lenterâni > demeden

Resminin arkasına yazdığı bu kıt'a, onun ma'nevi hüviyetini bize gösterecek bir vesikadır:

Çektiğim âlâm-ı günagünü göstermezse de
Cösterir vaz'iyetim, hâl-i harât-âbâdımı
Nâle-i çekvâmı tasvirimden eyle istimâ
Dinle her baktıkça hâmûşâne bir feryâdımı

Yukarıya naklettiğim parçalar gösteriyor ki Hasan Talât, Divan ve Tanzimat Edebiyatı içinde yetişmiş kuvvetli bir san'atkârdır. (Encümeni Şuarâ)ya dahil olan şairlerden bilhassa Leskofça'lıyı çok okumuş ve beğenmiş; Namık Kemal, Hâmid,

Fikret gibi Tanzimat ve Serveti Fünun şairlerini de ihmal etmemiştir. Lisana kuvvetli tasarrufu ve bazı gazellerinde Divan Edebiyatı zevkine göre şayanı dikkat muvaffakiyeti, bu değerli şâirin, aynı yolun yolcuları arasında mühim bir kıymet olduğunu isbat eder. Yaşadığı devr içinde mühim bir kudret olan bu san'atkârı, ancak bir Edebiyat tarihçisi sıfatile mevzuu bahsetmeyi bir vazife telâkki ettim. Pederinin, buraya bazı kısımlarını naklettiğim, eserlerini bana temin etmek zahmetine lûtfen katlanan Celâl Sahir Muter'e, bu münasebetle bir kere daha teşekkürlerimi arz ederim.

Istanbul Üniversitesi:
Metinler Şerhi Profesörü
Dr. Ali Nihad Tarlan

Büyük Şair Adına'lı Talât için

MERSİYE

Oğlu, Celâl Sahir Muter'e

Yazan : CENAB MUHİDDİN KOZANOĞLU

Cenab Muhiddin Kozanoğlu için

KIT'A

*O, bir cihân-ı edebdir ki yeknazarda ona,
Bilir mi, nūshu-i ümmülkitâbı anlamayan?
Meğer bu sāha-i irfâne kör gelip gitmiş,
Ne anlamış sorarım ben "Cenâb"ı anlamayan?*

Talât Muter

Âfâkı tuttu gizli tüten bir duman yine,
Yurdumda belli yanmada binlerce can yine.
Matemdir demek ki bugün Seyhan elleri;
Ecdâdımın diyarı, mukaddes vatan yine.
Bir lâyemûtun arşa urûc etmesiyle, bak,
Mânen gömüldü toprağa kaç hanuman yine.
Ok saplıyor yüreklere bir lâhza durmadan,
Bahtın elinde gerdiği zalım keman yine.
Allâh; sabredenleri temyiz için, bugün
Mihnet evinde açtı büyük imtihan yine.
Idrake, hisse verdi hâlel cilve eyleyip,
Rabbın muradı şimdi yamandan yaman yine.
Kalbimden âh..öyle vuruldum ki nâgehân,
Onmaz yaramdan akmada her demde kan yine.
Hasretle yaktı beynimi, hasretle yaktı âhl
Tal'at, müebbeden beni öksüz bıraktı âhl

Artık, yegâne sevdiği Allâha erdi O;
Âşıktı, gül vücudünü mâşûka verdi O.

Vâsıldı, «Hüsnumutlak»ı görmüştü gözleri,
Şâirdi, feylesoftu, kemalen nelerdi O!

Noksanı varsa «Tal'at»in Allah değil, fakat,
Âlemde yoktu benzeri, fevkalbeşerdi O.

Berceste mısraıydı şu manzumenin demem;
Bercesteler içinde de bir şâheserdi O.

Cem eylemişti benliği, hikmetle san'ati,
Münzeldi sanki her sözü, sahip - haberdi O.

Olsaydı Mustafâya meşîyyette bir halef;
Sonsuz faziletiyle risalet değerdi O.

Mihnetli günlerimde benim, bir kanat gibi
Gözden esirgeyen beni candan siperdi O.

Sürsün, Cenâbl haşre kadar matem senin!
Kahrol, döğün ki göçtü büyük mahrem senin!

Kayseri : 28 - XII - 1942

CENAB MUHİDDİN KOZANOĞLU

Filozof Talât

Yazan : Naci ECER

Sanat alanında «Gök kubbe altında söylenmemiş söz yoktur.» diyen münekkidin maksadını (iki satırlık bir sözü dahi insanlığın düşünebildiği tarihten beri ortaya çıkardığı büyük davalardan birine irca etmek mümkündür.) şeklinde çekip uzatmak, hem kabildir, hem de bu uzatış, hatasız bir tefsir ve icradır. İnsan zihninin garip tecellilerinden biri de, meseleleri sonsuz deneye kadar çoğaltmak ve bu çoklukları da artık meseleyi çözülmeye gördüğü yerde bir (tek)e indirmektir.. Eski filozoflar buna (Vahdete vusul) diyorlardı.

Uçsuz, bucaksız boşluklar içinde diğer varlıklara nazaran hakikaten bir tepaç değerinden öteye geçemiyen şu arz yuvarlığını istinde, insan zevcinin en uzağı ve derini görenlerini ezen ve korandran en büyük meselelerden biri «Yaradılış» ve «yaratılan» muamma olmuştur. Şüphesiz, bu en büyük muamma yanında insan eği, bizzat kendi özünü, kendisiyle beraber yaşarlar, bunların birbirine münasebetlerini, yani tabiat ve cemiyet ve bunlara karşı sempati ve antipatisini de birer mesele yapmıştır. Bundan öteyindeki iki satırlık bir söz kazınarsa onun köklerinin, bu meselelerden birine gidip takıldığını sezmemek kabil olmayar. Fakat hangi cinsten bir zekâ, hangi tesir ve zarureler karşısında bu çeşitli meselelerden birinin davacısı olmayar da ötekilere ya tamamile ilgisiz, veyahut onların uzaktan bir seyircisi kalıyordur? Karınca ile kartal arasında yerde sürünen, çiçeklerde doluşun, irili ufaki ağaçlara konan, ancak buçlarda ve zirvelerde yuva yapan sayısız mahlûklar vardır. Bunların sürünüş ve uçuşlarındaki tabaka farkı nasıl bir fiziki zaruret neticesi ise, sanatkarın şu veya bu mevzuu takip kalmasında da aynı zaruret aranmalıdır. Dimağını, fizikötesi meseleler işgal eden sanatkar, yuvasını zirvelerde kurmak isteyen bir mahlûktur. Bu, daha çak filozoftur.

Şair Talât Muter, bunlardan birine benziyor. Altmış yıldanberi cemiyetimizde az mı değişiklik olmuştur? Bütün bu değişikliklere ve oluşlara rağmen şair Talâtın reel ve müşahhas alanlara az itibar eder görünmesi, zekâsını en büyük muammâya, «sonsuz kudret»e, «sonsuz güzel»e, «sonsuz olgun»a saplayıp kalmasını ne ile izah etmek mümkündür? Şair Talât, en büyük muammâya takılan zekâlardan biri de ondan... Bu hükmü, ben şairin eserlerinden örnekler arasında göreceğiniz «Tevhid»inden çıkarıyorum. Fakat, şark kültürüyle yetişmiş her dimağ için bunu zaruri bir netice mi sayacaksınız? Eğer Talâtın, hamlelerinden en mühimmini «Tevhid»inde topladığına inanır ve eğer geçmiş ve onunla çağdaş mütefekkir şairlerimizin tevhitleriyle onunkini kıyaslayarak bundaki akışın, bundaki tertibin ve «Kuddreti Külliye»ye bundaki sıçrayışın farkına varırsanız, şark irfanile yetişmişlerin basma kalıplığından Talâtın nasıl ayrıldığını kabul edersiniz.

Talât Muter bir ârif, bir filozof şairdir. Filozof için ise çözülecek son düğüm, sebeblerin müsebbibi, «Varlığı, varı var eden var»dır. Uçsuzluklardan sonsuzluğa giden «Mutlak» vücudun sırdır. Sebepleri, akıl ve tekniğin yardımıyla kavranan olağan hâdiselerle uğraşmak, orta halli zekâların harcıdır. Bu basamakları atlayıp zekâ kanatları ile olağan üstüne, fizikötesine çıkmak ve orada ikânetsiz, yardımsız, zalim ve yalçın boşluklar içinde bitap düşüldükten sonra bir «Kül»ün sınırsız ummânına, onu bilmeden ve onu anlamış olmanın vehmi ve cününilere, ancak coşmuş bir gönül ve kötürümleşmiş bir idrakle fâni varlığını karıştırmak, hakîmin ve mutasavvıfın kârıdır. Bu çapta yaratılışların en büyük zulmü kendi nefislerine karşıdır. İnziva ve riyazet, o ummana götürecektir tek yoldur. Şair Talâtın yaşayışı, buna bir örnek idi. Cemiyetten ve «harcı âlem»den kaçtı ise, iç âleminin genişlik ve enginliğini fethetmek içindi. Bu iç âleme kapanış, bu yüksek tecerrüt, çözülemiyen bu muammâya sapanış, modern yarıdaş için bir kusurdur. Bizler, reel varlığı küçümsemeden, ayıplanma korkusuyla, ürkeriz. Fakat:

Ezel, bir mehde-i mevhûmdan gelmekte tezkâra
Ebed, bir muntehâ farzeylemekten doğmuş efkâra.

diyebilen bir mütefekkirin, bir şairin en ileri üniversitelerinde
metafizik kürsüsünde ilim yapan filozoftan bilmemki farkı var
mıdır? Bütün didinmeleri aynı neticeye vardıldıktan sonra. . .
Melâmet hırkası içinde saklı coşkun gövül işleyişi ile, hotfor
şapka taşıyan baştaki düşünce mekanizması, bu konuda, biri-
birinin aynıdır. Bundan dolayıdır ki değerbilir Türk gençliğinin,
tarihimizin öğünülen mirası arasına, günün birinde, zirvelere
erişen keskin sezişli bu aruz ustası Talâti de koyacağından,
ben hiç şüphe etmiyerum.

9 - 11 - 1943

M. Naci ECER

Talât'in Ölümü münasebetiyle

SU

Yazan : ARIF NİHAD ASYA

ARIF NİHAD ASYA İÇİN
KIT'A

*Bir zekâ timsâli görmekse eğer maksûdunuz,
Arif'in seyreyleyin çeşmân-ı nûrefşânını !
Kudret-i Yezdânı inkâr eyleyen gafillere,
Sun'u Hakkın gösterir mu'ciznûmâ bürhânını!*

Talât Muter

Hafifliğini uçanlara,
Serinliğini içenlere,
Ağırlığını değirmenlere
Bıaktım bu suyun.

Demet demet, öbek öbek
Köpüklerini çiçek
Bahçelerinde ainkoyun.

Şırıltılarını cıvıltılarla,
Çakıllarını incilerle
Yanyana koyun.

Dökülmeden, Talâtım, güller
Yaprak yaprak, gonc gonca gül gül
Ne kevser havuzunda dallar
Suya değmeden sarka sarka
Bir Ariften bin gönül
Armağanım olsun hakka.

Muhammedin bahçesinde
Güllerinden öperim,
Celâlettini Ruminin
Ellerinden öperim.

Arif Nihad ASYA

HAK KUŞLARI [X]

Yazan : Arif Nihad ASYA

Tanrı günü karda kışta
Hak kuşları bir uçuşta
Ulaştılar hakka.

* * *

“Burk.. aşsın kemerlerden;
Soyha kalsın erlerden
Bir lokma, bir hırka.

* * *

Nidadır indi Kur'andan..
Kutuplara haber bir yandan,
Bir yandan gelolsun halka.

* * *

Saat saat, gün gün
Erler koptu erden üstün
Kol kol, fırka fırka.

* * *

Kimi dil söyler,
Kimi ney üfler,
Kimi dem tutar aşka.

* * *

Kiminde teber, kiminde kudüm..
Kimi kubbelerde güm güm
Ünetti garba, ünetti şarka.

[X] Arif Nihad Asya, bu şiirini de Talât'in ölümü münasebetiyle yazmıştır.

Neylerle, dillerle, yeşillerle, allarla;
Şerbetlerle ballarla,
Bir ufuktan bir ufka.

* * *

Sur oldu, sur oldu
Nurlar yeniden nur oldu
Kanat kanat, halka kalka.

* * *

Yiğit kırıştıydı, ay yarışta..
Hak kuşları bir uçuşta
Ulaştılar hakka.

* * *

Burak aşsı kemerlerden..
Soyha kaldı erlerden
Bir lokma, bir hırka.

Arif Nihad ASYA

Vatanperver ve İnkılâbî Talât

Yazan: Vehbi EVİNC

Tanzimattanberi edebiyatımızda en kuvvetli Vatan şairi olarak Namık Kemali tanırız. Şimdiye kadar onun yanbaşında böyle özlü bir vatan şairi daha gösterilememiştir. Fakat biz, burada kedisinden bahsettiğimiz Talât Muterin, Namık Kemalden sonra yetişen vatan şairleri arasında, her zaman hürmetle anılmaya lâyık hakiki bir kıymet olduğunu söylemekten gurur duyacağız ve eserlerinden örnekler göstererek onun bu değerini tanıtmaya çalışacağız.

Şairlik kudretinin derinliğini ve inceliğini hemen hemen her yazısında bulabileceğimiz bu büyük sanatkârın vatan için, türklük için yazdıklarını okurken de çekici bir kudretin zevk ve heyecanını ruhumuzda hissetmeden geçemeyiz. Şair Talât, bizi kudretli mısralarının sihirli güzelliğine samimi şekilde bağlamasını bilen müstesna sanatkârlardandır. İşte «Türklüğün Sesi» adını taşıyan, milli duygu ve vatan sevgisinden kurduğu edebi abidelerden biri :

Şu demir pençeye bak, işte bu, Türkün koludur;
Bu kolun açtığı yol, hak ve adâlet yoludur;
Türklerin sinesi hep aşk-ı vatanla doludur;
Dosta, bu sine kucak..düşmana, pek korkuludur
Vermeyiz, düşmana zümrüd vatanın bir taşını;
Ezeriz, kürreiarz olsa da hasmın başını!

Cennet olsa, yine kâşâne-i zulmü yıkarız,
Bir cehennem kesilir sâha-i hasma akarız;
Vatanın düşmanı, volkan bile olsa yakarız;
Merkez-i hâke gömülsek yine fırlar çıkarız;
Vermeyiz, düşmana zümrüd vatanın bir taşını;
Ezeriz, kürreiarz olsa da hasmın başını!

Vatanı ve vatan sevgisini bu kadar kuvvetle anlatan bu engin ve erkek ruhlu şairin, «Bir şehidi ziyaret,, adlı manzumesinden de bir kaç kıt'a okuyalım:

Âh, bilsen ne rütbe âlidir,
Yatışın, hâk-ü hûn içinde senin!
Nekadar câmi'i maâlidir,
Kanla âlûde geydiğin kefenin!

Seyreden vaz-ının mahabetine,
Der ki: dehşet teşekkül etmiştir!
Zanneder kim temessül etmiştir:
Yıldırım, bir nefer kıyâfetine!

Öyle ulvî hayal eder, bihad,
Sana baktıkça kalbe istilâ;
Lâkin olmaz yine şebih sana,
Hâke düşmüş desem de bürc-ü Esed!

Etti tığınla i'tilâ vatanın,
Gayretin, millete misâl olsun!
Eyledin hakkını edâ vatanın;
Emdiğin süt sana helâl olsun!

Şairdeki vatan sevgisinin yüksekliğini, eserlerini okurken bütün ruhumuzla duyuyor ve anlıyoruz. O, bize, bu ulvî ve mukaddes varlığın ne olduğunu ve bu uğurda şehit olanların ebedî mevkilerinin ne olacağını «Şehit Saim Beye Mersiye sinin bilhassa şu satırlarında bakın ne veciz bir lisanla ifade etmektedir :

Vatan uğrunda ölmek; bir hayât-ı sermediyyettir;
Şehâdet; askere son rütbedir, en son saâdetir;
Şehâdet ki onun mâfevkî, ancak bir nübüvvettir!

Hürmet Talât Mutere ki, o da bir şehittir:
Vatandır kible-i millet, vatandır kâbe-i âmâl!

Diyen ve benliğini bu yüksek sevginin ateşile bütün hayatı müddetince yapratan bir varlık, Tanrı huzurunda elbette, sınırlarda düşmanla doğuşerek ölenlerin şerefli mevkiinden uzak düşmeyecektir.

Şair Talât, lisan bakımından yaşadığı devrin kültür diline bağlı kalmıştır. Fakat ruh ve zihniyet bakımından bugünün en ileri ve müsbet görüşlü telâkkilerinden ayrılmadığını, eserleri isbat etmektedir. Mazinin muhafazakârlarına telmihen yazdığı «Şapka İnkılâbı Münasebetile» manzumesi, onun bu inkılâpçı benliğini pek güzel canlandırıyor. Bu manzumesinden aldığımız aşağıdaki beyitler; ileri ülkelerin iman ateşini, ruhlarımıza ince bir güzellekle sindirmekte ve köhne telâkkilerin zebunu olanları da tesirli şekilde kamçulamaktadır.

Öyle bir ahvâl-i rûhiyyeyle ma'lûlüz ki biz
Hep refâhı, râhatı bâd-i havâdan bekleriz.

Bilmeyiz âsâr-ı sa'yin feyz'i rûhefzâsını,
Zevkı, bâlin-i ferâga ittikadan bekleriz.

Haykırırken "Leyse lil'insânü illâ mâseâ...
Biz nidâ-yi intibâhı mâverâdan bekleriz.

Şîrimiz de nâleye, efgane dâirdir bütün,
Biz bedü zevki de âh-ü bükâdan bekleriz.

Ey perestîşkâr-ı mâzi, böyle mefkûreyle âh,
Biz necâtı, hangi minhâc-i hüdâdan bekleriz?

Geçti dev-ri "Rabbenâ enzil aley-nâ mâide,,
Biz o lûtfu, şimdi irfân-ü zekâdan bekleriz.

"Azmedip sonra tevekkül kıl,, diyor şâri'bize,
İttikâli, biz bu emre ıktifadan bekleriz.

Din için bir kisve emretmiş mi Rabb-i Zülcelâl?
Biz bunu, hangi hadis-i Müstafâdan bekleriz?

Çok yazık, pek çok yazık ki dinin icâbâtını..
Başta beş arşın sarık, elde asâdan bekleriz.

Fen, bugün göklerde tatbik eyliyor âsârını
Biz bunu, i'câz-ı sun'î Kibriyâdan bekleriz.

Kâinâtı, mihverinden sarsıyar bazû-yi fen,
Biz henüz bu hâleti, rûz-i cezâdan bekleriz!

İlm-ü hikmet, mü'minin bir gaib olmuş mâlidir..
Biz bu ilmi, gerçi şimdi Avrupâdan bekleriz!

Avrupâdan bir yakın âtîde müstağni olup,
Feyz'i işrâkatını hep Âsyâdan bekleriz!

Mihr-i irşâdı yeter. Talât bize Gazî'mizin,
Nûru, biz ancak o müstesnâ dehâdan bekleriz!

Zevkle okuduğumuz bu manzumelerde fikirle şiirin çok güzel kaynaştığını ve müstesna bir değer ifade ettiğini görüyoruz. Bilhassa son beyitlerdeki mâna ve ruh; bize, Talât Muterin ne kadar müsbet ve ileri görüşlü olduğunu ve büyük Atatürk'e olan derin sevgi ve inancının derecesini de göstermektedir.

Vehbi Evinç

Babamın Huzurunda

Yazan : CALÂL SAHİR MUTER

Sayırsız fâtiha lar ruhuna suna suna,
İşte bak geldim baba, mânevi huzuruna!

Mânevi huzuruna bak geldim, diz çökerek,
Kendimi unutarak, gözyaşları dökerék.

Bana bir gün demiştin: "Ben ölürsem, ağlama!,,
Düşmanlar gülsün bana, ağlamazsam babama!

Ben nasıl ağlamayım, tenden kayam yıkıldı;
Sırtımı dayadığım Himalâyam yıkıldı!

Sana nasıl ağlamam, ey büyük ruhlu babam!
Senin büyüklüğünü - imkân yok - anlatamam!

Kalbimde yaraların kanasın en derini;
Gözyaşlarım yıkasın içimin kederini!

Sana yalnız ben değil, dost ve düşman ağladı;
Nâşının karşısında hepsi de el bağıladı!

Seni hiç unutmadım, kalbimde yaşıyorsun;
Hep gözyaşı halinde gözümde taşıyorsun!

* * *

Arife günü ölmek, bayram günü gömülmek..
Ölmesi lâzım gelse, böyle ölür bir melek!

Kalbimizden annemin acısı silinmeden,
Baba, bu yolculuğun olmadı mı çok erken?

"Bana acı geliyor, ayrı düşmek eşinden! ..
Diyerek sürüklendin hep annemin peşinden!

Burda yanyanaydınız, orda yanyanasınız;
Kevserlere orda da birlikte kanasınız!

* * *

Sen, yalnız babam değil, bir de öğretmenimdin;
Öğretmekte kendimi kendime gecikmedin!

Bana şirin zevkını tattıran yine sendin;
En perişan şirimi, şirin kadar beğendin!

İnsanlık sevgisini sendin bana öğreten;
Hakikate tapmayı öğrendim yine senden!

Sen, benim dert ortağım, en büyük mahremimdin;
Sen, benim his yoldaşım, eşsiz bir hemdemimdin!

Dayayarak alına bu mustarip serimi,
Dökerdim huzuruna bütün kederlerimi.

Ben, münkesir, inerken hayatın eşiğinde,
Uyuturdun ruhumu bir şifa beşiğinde!

* * *

Bu yokluk âleminde şöret, servet bilmedin;
Tanrıdan başkasının önünde eğilmedin!

Tevekkül hırkasını geçirmiştin sırtına,
Aldırış etmiyordun kopsa da bin fırtına!

Göğsünde öyle bir kalb vuruyordu ki senin,
Çıblak kalıp, yoksula verirdin sen kefenin!

Engin bir merhametin şahlanan dalgaları,
Yükseltti varlığını, Arş'tan daha yukarı!
Tasavvufun sınırsız, esrarlı dehlizinde,
İmızganırdın yine şiriyetin dizinde!
Sen, tasavvufu şiir.. şiiri, tasavvuf yaptın;
Sen, herşeyden bahseden bulunmaz bir kitaptın!
Kalbini, bağlayıp bir lâhûti dinamoya;
Aydınlattın içini her gece doya doya!
Ayrılmadın hakiki gayenden bir dakîka,
Gurura çukur oldun, tevazua şâhika!
Sen, aşkın kirpiğinden süzülen bir bakıştın;
Sen, şirin mecrasında billûrdan bir akıştın!
Sen, faziyetin temiz, kısılmaz bir sesiydin;
Hakikatperestlerin canlı bir Kâbesiydin!

*
*
*

Sana, bizden daha çok, kabiliyet ağlasın!
Bu hazin ufûlüne şâiriyet ağlasın!
Nâşını kucaklayıp öğünsün karatoprak,
Üstünde mavi sema, döğünsün hiçkırarak!
Hep gözyaşı olsun da en ince şiirlerin,
Dökülsünler kabrine, her gece hazin hazin!
Mânevi huzurunda baba, eğiliyorum;
Karşında eğilmeyi ibâdet biliyorum!

*
*
*

Hâmid'in şu mısraı, son olsun bu şiirime;
Bu şiire, zaten olmaz, bundan başka hâtime!

"Târîfi yerde bitmez, Arş'a çıkan kibârın!,,

29 - XII - 942

Celâl Sahir MUTER

Onun Büyük Ruhuna Bir Armağan

Yazan: HASENE NÂLAN GÜNGÖR

Kit'a

'Hasene Nalân'a

*Râh-u şîrim, zevk-ı ibda'im bütûn ölmüş iken,
Tâze can buldu görünce şimdi ey Nalân, seni!
Bir ikinci ömre mazhar oldum irfânınla ben.
"Ba'sûbadelmestî inkâr eyleyen görsün beni!*

Talât Muter

Tasavvufî aşkıyle bir yanardağ gibi yanan gönlünden kopan şiirleri, lâvlar kadar ateşli ve öyle yakıcı, içe işleyici, akıcı idi. Onları okurken; beti benzi atar, şelâleler gibi çağlardı! Gözlerinde derin bir vecid ve istiğrak kaynar, benliği leveran halinde erirdi..

Kudretli duyuşlarında samimiyet, içlilik, şark ruhunun hazin ihtizazları, ince inkisarları olduğu kadar, yer yer değişen, dalga dalga yükselen, kuvvetle cidalleşen, ihtişamlaşan, azametli bir irade, bir cevvaliyet vardı..

Ruhunun ahengi, fikirlerinin mekanizması idi; fakat düşünüş ve duyuş kıymetlerini tenakuza uğratmaz, ilhamını içten alır, aldığı gibi dışa vermesini bilir, ifadesi pürüzleşmezdi; imtizaç kudreti çok yüksekti..

Benim dinlediğim, okuduğum şiirleri, huzur ile saatlerce şahid olduğum halleri, beni hayran bırakırdı. Derin, çok olgun şabıyeti karşısında mütehassis olmak kabiliyetimi; belki onun zaman zaman ruhuma nefhettiği zevka, nasibe borçluyum!

O, dünyayı, hayatı, zevki, gençliği, vatan sevgisini, milliyeti, insanlık şevkini de aynı kuvvet ve kudretle duyan, ifade eden bir şairdi!

Kafası, hiç bir zaman örümceklenmemiş, muhayyilesinde memleket ülküsü sönmemişti!..

Tasavvufçuluğunda nasıl bir meskenet, bir sofuluk yaksasında ne kadar yüksek bir meal varsa, vatanpeverliğinde, milliyetçiliğinde de o kadar yüksek bir hassasiyet ve ölmezlik vardı!

Şu birkaç ay içinde ölümlülerden ayrılip ölümsüz âleme giden bu sayın, değerli şairimizin yaşayan ölümlerden olmak hakkıdır!..

Büyük kayıplarını, büyük teessürlerini, ancak büyük takdirlerle teselli eder ve onlara karşı ödevlerimizi ödemiş bulunuruz!..

Ankara: Türk Dil Kurumunda
Hasene Nalân GÜNGÖR

Tarihçi Talât

Divan Edebiyatı şâirleri arasında "Ebced", hesabiyle tarih söylemek, bir san'at ve meharek telâkki edilirdi.

Mühim hâdiselere, enteresan vak'alara, doğumlara, ölümlere tarih düşüren şâirler safında birinciliği, hattâ üstadlığı, hiç şüphe yok ki, Adanalı Süruri kazanır. Çünkü, onun tarihlerinin pek çoğu, irticalen ibdâ edilen ve çağdaşları tarafından bu şekilde söylenmesine imkân olmıyan şaheserlerdir.

Şâir Talât'te bu sahada bazı tecrübeler yapmış ve Süruri'ye yaklaşabilecek birçok nefis örnekler vermiştir.

Ezcümle, bundan üç sene önce kendisinin vefatına söylediği şu tarih, tâmiyeli tarihlerin en güzellerinden sayılabilecek bir kıymettedir:

Geldi bir "Hû", sadâsı hâtiften
Uçtu Tal'ât hakikat âlemine.

Bu beytin ikinci mısraını teşkil eden harflerin yekûnu, -Arap harfleri olarak- "Ebced", hesabiyle 1347 dir. Birinci mısradaki "Hu", kelimesinin ifade ve ihtiva ettiği 11 rakamı da 1347 yekûnuna ilâve edilince 1358 oluyor ki bu da, üç sene evvelki hicrî seneyi gösteriyor.

Merhumun, bundan başka Belediye Reisimiz Kasım Ener'in büyük babası Kasım Beyin vefatı için söylemiş olduğu şu tâmiyeli tarih te, ince ve san'atkârane bir tâmiyeyi ihtiva etmektedir:

Çıktı bir "âh", ile Tal'ât söyledi tarihini
Kıldı nâsûtilere Kasım Bey ifâ-yi vedâ.

Bunun gibi, Alâettin Bey ismindeki bir dostunun vefatına da, yine aynı güzellikte bir tâmiyeyi taşıyan:

Yıkıldı bir sütunu sakf-ı târih-i kemâlâtın
Suûd etdi Alâeddin Efendi kurb-ü Mevlâya.

tarihi söylemiştir.

Merhum Tal'ât, Divan Edebiyatı şairlerinden birçoklarının büyük bir kıymet izafe ettiği bu tarzdaki tarihçiliğe, esasen kıymet vermiş değildir. Yukarıda gösterilen tarih örnekleri, mahzâ bazı arkadaşlarının bu yoldaki talep ve arzularını yerine getirmiş olmak için yazılan tarihlerdir.

Şâir Tal'âtın, şimdiye kadar mühtelif vesilelerle yazdığı tarihlerden hiç birine, şiir defterinde yer vermemiş alması da, biraz evvelki hüküm ve iddiayı tevsik eden bir delil olarak gösterilebilir.

C. S. M.

Talât İçin Tarihler

“Şairin vefatı münasebetiyle (Ebcad)
hesabıyla yazılan tarihler.”

II

Duyunca fevtini üstâd Tal'âtın gûyâ
Sımâh-ı vahyime kahr âyeti nüzûl etti,

“Cenâb., böylesi tarih binde bir geliyor:
“Yazık, cihanda büyük bir güneş ufûl etti..”

1361

Cenâb Muhiddin KOZANOĞLU

III

Şairânın âzamıydı fitraten,
İstemiştiir hüsn-ü hulkun Cenneti;
Cevherin tarih sunuldu ruhuna:
İşte Tal'at buldu şanlı nîmeti.”

1942

Yusuf İzzet KÂFOĞLU

it ORAL

BUGÜN

Siyasi, İktisadi, İhtimal Gündelik Gazete

efimiz İnönü'nün Bursalılar

VERGİSİ

vicdanında doğru
anılmaktadır

Adana, çok değerli bir çocuğunu kaybetti

Şair Talât Muter'in vefatı mu-
hitte derin bir teessür uyandırdı

Adanamız yeti-
tirdiği değerli şair Ta-
lât Muter'in vefatını
derin bir teessür içinde
haber aldık. Şair Talât
Muter'in vefatı mu-
hitte derin bir san-
gidir. Adana, çok
değerli bir çocu-
ğunu kaybetti.

TÜRK SÖZÜ

GÜNDELİK SİYASİ GAZETE

dün Don'da icuma geçti

ezdeki savaşlar

ŞAİR TALÂT DÜN KAYBETTİK

Kazalarımı

Adana matbuatı
Şair TALÂT için
neler yazdı.

AMCAMA..

Demek ki sen de göçüp gittin... -ey, zavallı kader-
Demek ki sen de derin bir fezâ-yi mağmumun
Gömüldün öyle mi âmâk-ı târına? muğber
Bir iştikâ ile inerken ömr-ü m'asûmun..

Demek ki sen de atıldın bir umk-u nisyâna;
Demek ki sen de doğup bir semâ-yi rüyâdan,
Yavaş yavaş iniyordun nişib-i hicrâna;
Yavaş yavaş çıkarak bir firâz-ı hulyâdan...

Demek ki sen de tükendin ve sustu feryâdın,
Demek ki sen de karıştın zilâl-i evhâma..
Karardı şimdi hayâlimde ağılayan yâdın,
Susan bakışlarının hüznü doldu rüyâma...

Zaman zaman seni hicranla yâdedip anarak,
O boş ufuklara hep yaşlı gözlerim dalsın..
Senin de makberin olsun bu kalb-i müstağrak,
Senin de mâtemin ufkumda bir bulut kalsın...

İstanbul : 5 - II - 943

DOKTOR

Cenab Hurrem TÜMER

AKROSTİŞ

Timsal yaratmak için, Hak kendine benzeri...
Adem oğullarından seçti, Talât Muteri..
Lütfuydu, o, Allahın muztarip kullarına.
Anlatsa da maziyi hükmederdi yarına...
Tab'i, tabiat gibi güzel, haşmetli, sonsuz...
Mimarsız bir harabe şüir sarayı, onsuz!..
Ulühiyet sırrına ermiş, ilâhlaşmıştı!..
Temsil edeyim derken timsaliâi aşmıştı!..
Edebi bir ülkenin ebedî ilâhı o..
Rakik kalplerin, şimdi, bir ilâhî âhı, ol...

31 - 1 - 1943

SAİT TORAMAN

Talât Muter

Yazan : Selâhaddin Sepici

Şair Talât Muterin devrinde yaşamış, kendisini yakinen tanımış ve mübarek elini defalarca öpmüş olmakla bahtiyarım.

Onun dünya mikyaslarından geniş ölçüdeki şâiriyet ve felsefe dehası, Türk memleketleri hududunu aşip bütün dünyaca teslim edildikten sonradır ki, Talâtı yakından tanımış olmakla duyduğumuz bahtiyarlığın hudutsuzluğu da takdir edilmiş olacaktır.

— Talât için sen de yaz! — denildiği zaman bir hayli düşündüm. Ben, büyük mevzular karşısında ayak diremek itiyadında olan zayıf, naçiz kalemimle Talât Muter için hangi kifayetle ve ne yazabilirdim?..

Talât bir iken bin; bin iken bir olabilmek kudretindeki insanlardandı. Bu sebebledir ki - sayısız vasıf ve cephelelerinden lâalettayin bir tekini göz önüne alarak - bir tahlil yazısı yazmak cüretini kendimde bulamadım. Fakat buna rağmen, eşsiz şahsiyetine hasrolunan mecmuada, onun için - bir takım sathî tahassüs ve hatıralardan ibaret olsa dahi - her hangi bir yazı yazmış ve yazı yazan değerli imzalar arasında yer almış olmak şerefinden de nefsimi müstağni kılamadım.

*
*
*

Talât Muteri, yirmi sene kadar evvel tanıdım. Fakat şunda, onu nerede ve ne suretle tanımış olduğumu pek hatırlamıyorum. İyi hatırladığım bir nokta varsa o da, şairliğini giyabında tanıtmış olmalarıdır. Yüzün karşı: "Şair.. denilmekte tavazuunun çok incindiğini sonradan öğrendim..

Büyük şairin eserlerini bir araya toplayıp kitap halinde neşretmek, bir zamanlar bende bir fikri sabit şeklini almıştı.

Talât ise bunu hiç bir zaman aklından geçirmemişti, şiirlerinin

mahremiyetine büyük titizlik gösteriyordu.

Günün birinde oğlu vasıtasıyla muvafakatni istihsale muvaffak olduk. Amma, düşüncemizi fiil sahasına koymağa bir türlü muvaffak olamadık. Bu muvaffakiyetsizlikteki mânevî sebebi, onun son zamanlarında yazdığı bir şiirini, yine oğlunda gördükten sonra anlayabildim. Talât, hece vezni ile yazdığı bu şiirin bir kiti'asında şöyle diyordu:

Yârab sensin bana yegâne dilek,
Ne hürî isterim senden ne melek;
Bikir kalsın şiirlerim haşredek,
Eiden arta kalmış dâia düşürme!..

Talât Muter, yalnız şair değil, aynı zamanda büyük ve ince bir san'ât-kârdı. San'at yapmak istediği zaman, bir mayatür san'atkarının hassasiyetiyle, kelimeleri yan yana koymak hususunda o derece incelik göstermiştir ki, bir eşine daha tesadüf edebilmenin imkânı olacağını zannetmiyorum.

Şâirin tarif ve tasvirlerindeki kuvvete verilebilecek misal okadar çoktur ki, insan hangi şiirini, hangi

ای قوسه
سنت ای قوسه زخومه بر خنجر ازارک در
بیم بوفته
نهال بوده جای خنجر ازارک در بیم بوفته
بیم کلزار آسالم سنایه خنجر ازارک در
سنت ای قوسه زخومه بر خنجر ازارک در بیم بوفته
خنجر ازارک در بیم بوفته
کلمه بر خنجر ازارک در بیم بوفته
بیم کلزار آسالم سنایه خنجر ازارک در
سنت ای قوسه زخومه بر خنجر ازارک در بیم بوفته
بیم کلزار آسالم سنایه خنجر ازارک در
سنت ای قوسه زخومه بر خنجر ازارک در بیم بوفته
بیم کلزار آسالم سنایه خنجر ازارک در
سنت ای قوسه زخومه بر خنجر ازارک در بیم بوفته
بیم کلزار آسالم سنایه خنجر ازارک در
سنت ای قوسه زخومه بر خنجر ازارک در بیم بوفته
بیم کلزار آسالم سنایه خنجر ازارک در

Üstad Merhumun bunda 20 sene kadar evvel yazmış olduğu bu lirik şiirini, imzasını ve el yazısını göstermesi baskımda ki işe halinde takdim etmeyi uygun bulduk. Bu şiirin Türk harflerile yazılmış şekli, metinler arısında okuyucularımıza sunuyoruz

beyit veya hangi mısraını misal olarak zikretmekte acze düşüyor. Mecnunane aşkı, şundan daha kuvvetle ifade eden kaç miası bulabiliriz veya bir eşini daha bulabilir miyiz?

Yanar huzû-ü sükûnum huzû-ü aşkında,
Huzûrsuz yaşarım nâil-i huzûr olsam.

Katir-i bezmi olursam fenâ muhakkaktır,
Fakat helâk olurum bir dakika dür olsam!

Mutasavvıf Talât, eslâfının kitaplara sığdıramadığı tasavvufu bile, şu bir tek beyitle ne kadar kolay bir surette tarif edivermiştir:

Tasavvuf, yâr olup bâr olmamaktır,
Gül-ü gülzâr olup hâr olmamaktır.

* * *

Talâtın âşikane şiirleri de, emsalinin fevkinde bir incelik ve şiiriyet arzeder.

Bu isturâbdan öldür de tek rehâ bulayım,
Sevâba gir güzelim, bir günâh şeklinde!

Diyen büyük şâir, bize lirizmin en karakteristik nümunesini veriyor. Talât, ruhunda ilâhî aşkın tecelliyatına mazhar olduktan sonra şu kiti'asıyla, hudutsuz felsefesini bize dört küçük mısraın içinde, vuzuhun en geniş manasıyla ifade edebiliyor:

Leylâ-yi cemâli sende bulayım,
Ben o gülü, o gülşende bulayım;
Seni aradıkça bende bulayım,
Mecnun gibi çölden çöle düşürme!..

* * *

Talât, altmışından sonra, hayattan elini çekmiş gidiydi. Basit yaşıyor, basit giyiniyor ve temaslarını çok mahdut arka-

daşlara hasrediyordu. Onu, evinden dışarıda, hemen yalnız attar Nailinin ve ağızlıkçı Hüseyinin dükkânlarında görüyorduk. Umumi yerlere gitmiyordu. Ağızlıkçı Hüseyine karşı olan teveccühü daha fazlaydı. Hayatta yalnızlığı ve hayatını ağızlık yapmakla temin etmek yolunu tercih eden Hüseyin Efendi hakim, fâzil bir zattı. Ve aynı zamanda şairdi de.

Âzâdeliğin zevkını Allah bilir ancak,
Zirâ ki onun oğlu, kızı avreti yoktur!

diyen Hüseyin Efendi ile, mufrıt âile sevgisi sahibi olan şair Talât arasındaki ruh yakınlığının nasıl husule gelebilmiş olduğunu çok vakit derin derin düşünür ve neticesine eremem...

* *

Hayatımda en çok okuduğum ve tekrarladığım şiirle, Talât merhumun eserleri olmuştur. Bunu, oğlu ve aziz arkadaşım şair Celâl Sahir Mutere borçluyum.

Hayranları, bir araya geldikleri vakit yegâne zevkleri, Talâtın eserlerinden parçalar okumak oluyordu. Bir zamanlar, şair Arif Nihadın, rahmetli Adanalı Tefik Fikretin, Mehmet Refik Güleğin, ruhiyatçı Âdil hocanın, riya ziyeci ve neyzen Muhiddinin, Mustafa İncenin, ressam Şemsi hocanın ve Talâtın oğlunun iştirakleriyle sık sık yaptığımız sazlı, sozlü Edebiyat gecelerinde şairin eserlerini okurken sabahlara kadar kendimizden geçtiğimizi hatırlarım. Böyle gecelerde aramızdaki saz sahipleri sazlarını birlikte getirirler, fakat ekseriya kılıflarından çıkarmadan geri götürürlerdi. Çünkü, Talâtın şiirleri, bize sazın ahengini aratmazdı.

* *

Talât Muterde Atatürke karşı çok derin bir sevgi vardı. İzmir suikastında bu sevgisini aşağıdaki kıta ile ifade etti :

Nürdür dillerde mihrin, ey büyük münci senin,
Sarsar-ı agrâz ile kabil mi olmak muntafi?
Her esen bâd-i muhâlif, pertevin tezyid eder,
Üfledikçe şülesi müzdâd olan âteş gibi!

Onun inkılâp hareketlerine karşı da aynı derecede derin ve samimi bir hassasiyeti vardı. Şapka inkılâbı esnasında bazı muhalefetlerin zuhuru, inkılâbı şairi, aslanlar gibi kükretmiş, icazkâr kaleminden şu beyitleri dökmüştü:

Çok yazık, pek çok yazık ki dinin icâbâtını,
Başta beş arşın sarık, elde asâdan bekleriz.

Din için bir kiske emretmiş mi Rabb-i Zülcelâl?
Biz bunu hangi hadis-i Mustafâ'dan bekleriz?

Feyz-i irşâdı yeter Talât bize Gazi'mizin,
Nuru, biz ancak o müstesnâ dehâdan bekleriz!

* *

Talât Muter, ömrünün son on, on iki yıllık bir kısmını tam bir inziva içinde geçirdi. Evinden dışarı çıkmıyor ve yanına kimseyi kabul etmiyordu. Bu müddet zarfında huzuriyle şerefyap olmak nimetine çok az kimseler mazhar olabildi.

Kıymetli şair Kozanoğlu Cenab Muhiddin, Adanaya gelmezden evvel Talâtı tanııyordu. Hattâ, mevcudiyctinden dahi haberdar bulunmuyordu.

Bir akşam Cenab, Talâtın oğlu Celâl Sahir Muter ve ben, "Şölen", gazinosunun damında oturmuş konuşurken, her zaman olduğu gibi sözümler dönüp dolaşıp gene Talâte intikal etti. Celâl, hafızasından parçalar okumağa başladı. Öyle bir an geldi ki, Cenab, kendinden geçmiş bir halde:

— Allâh!... Diye bir nâra attı ve sonra sert bir sesle Celâle haykırarak:

— Bunların daha hafifi varsa Allah aşkına onları oku! Beni polislik mi edeceksin? dedi.

Cenabın o gece, evinde sabaha kadar uyuyamadığını ve odanın içerisinde bir taraftan bir tarafa gidip gelerek mütemadiyen:

— Vallahi Füzuliden de büyük, Hâmididen de büyük, bil-lâhi Nedimden de büyük Galipden de büyük... İlâh... Diye söylenmiş olduğunu Lilâhare çocuklarından öğrendik.

Bu mecmuadaki mersiyesinin özünden ve samimiyetinden de anlaşılacağı üzere Cenab, Talât Mutere adetâ tapınırcasına âşık olmuştu.

Günün birinde tanıştılar, konuştular ve kısa bir konuşmada o derece anlaştılar ki birbirlerini bir daha göremedikleri halde hep birbirlerinin içinde yaşadılar, birbirlerinin tesiri altında kaldılar. Cenab için yazdığı bir kıt'ada Talât Muter:

Ne anlamış sorarım ben Cenabı anlamayan?
diyecek kadar Cenabın da hakkını vermiş olmak suretile
şaire karşı lâayık olduğu teveccühü göstermişti.

Büyük Talât, kendinin de beğenmekte olduğunu ihsas ettiği dört güzel gazelini Cenab'la tanıştıktan sonraki günlerde yazmış ve bir gün oğluna:

— Cenab beni bu yaştan sonra şair yaptı, demişti...
Şair Talât, şimdi Malatya lisesi müdürü olan şair ve edip Arif Nihad'la da tanıştı, onu da sevdi, onun için de nadir kıt'a larından birini yazdı.

Baba-oğul muhabbet ve bağlılığının en rakik tezahürlerin ben, Talât'la Celâl Muter arasındaki sevgide buldum.

Talât son günlerinde vücutça, sıhhatça çok düşmüştü. İztirabını yenemeyip inlediği oluyordu. Böyle anlarında sokak kapısı çalınıpta:

— Kimdir gelen? diye sorduğu zaman:
— Celâl bey geldi, cevabını alınca Celâlî müteessir etmemek için iniltisini keser, ızdırabını içine kömermiş.

Babasına karşı olan sevgisini, saygısını izhar için hiç bir ifade şekli Celâlî tatmin etmiyordu. Babası, yine böyle bir ıztı-

bar anında, dizleri yarı çekik, yatağınınıç inde otururken, Celâl birdenbire onun çıplak sağ ayağını öptü. Yerinden kıpırda namıyacak derecede mecalsiz olan Talât, çalâk bir hareketle kendini topladı. Zayıf vücudundaki bir avuç kan, yüzüne hücum etmişti. Derin bir mahcubiyet içinde:

— Estagfirullah... estagfirullah oğlum, ben buna lâayık değilim, dedi ve sonra titreyen dudaklarıyla o da Celâl'in alınından öptü.

Talât Muter, kendisi gibi şair olan oğlunun şiirdeki liyakat ve kudretine inamıyor, hatta bazı şiirlerini Celâl'a sansür ettirmekten zevk duyuyordu. Büyük şairin « Ey Kız » serlevhalı şiirinin altında, yanlamasına yazılı olan şu haşiye vardır.

« Celâl, şunlar bir şeye benziyorsa ikmal edeyim, yoksa yırtıp atayım.

* * *

Tesadüfün veya tabiatın ne garip bir cilvesidir ki hayatında tevazua misal olan Talât Muter'in cenazesi, arzusu hilâfına, bütün bir memleket gençliğini ve münevver zümresini temsil eden büyük bir kitlenin omuzları üstünde, bir gelin tabutu götürülür gibi rengârenk çiçeklerle, çelenklerle bezenmiş olarak taşındı. Seksenlik hayatının yarıdan fazlasını mutlak bir sükûn içerisinde geçiren bu büyük adamın cenaze alayına Halkevinin bandosu da iştirak etti. Alay, köprünün üstünde iken o sırada köprüden geçmekte olan motörlü bir askerî taşıt birliği, bulunduğu yerde tevakkuf ederek onu üniformasız bir general gibi selâmladı.

Hayatta çekilen maddî darlıkların kıymetsizliğine işaret ediyormuş gibi, ölçü ile yapıldığı halde tabutu cüssesine nazaran çok geniş geldi. Yine ne garip bir cilvedir ki mezarı da nisbetsiz derecede geniş kazılmıştı...

* * *

Büyük Talât Muter'in, göçtüğü âlemdeki yerinin de geniş olduğundan şüphelenmiyorum.

Selâhaddin Sepici

Namık Kemal zade Ali Ekrem'den
Talât Muter'e ...

کتابخانه

احمد

مرحوم پدرم بار و نغمه مرثیه ستانوله کلدیکی زمانه به مصرده
بولوبوردم عورت ایدیکده ارمیه به چوقه غوائل کبری سزه
حویب ندر تقدیم ایددم دنیا ناک کجور تیلدی البتہ سزه
میلر سکر اوقدر بلور سکر سکونہ فارسی مصعل اولقدر
نیا ایلمی برکتوب یاز معنی تر صبح اندیکد ندر ایددم
سزه مجموعہ اشعار می کوندیمون اذقیفه تا باد اولر کرکده
مرحوم بر مرثیه ره بیدمی سزه اول و نام بیدمی بر یا سزه -
به یاز مسید ایدم "طلال الزام" اوقور سکر باقی اذتند
کلمه
اله سنا طریقه

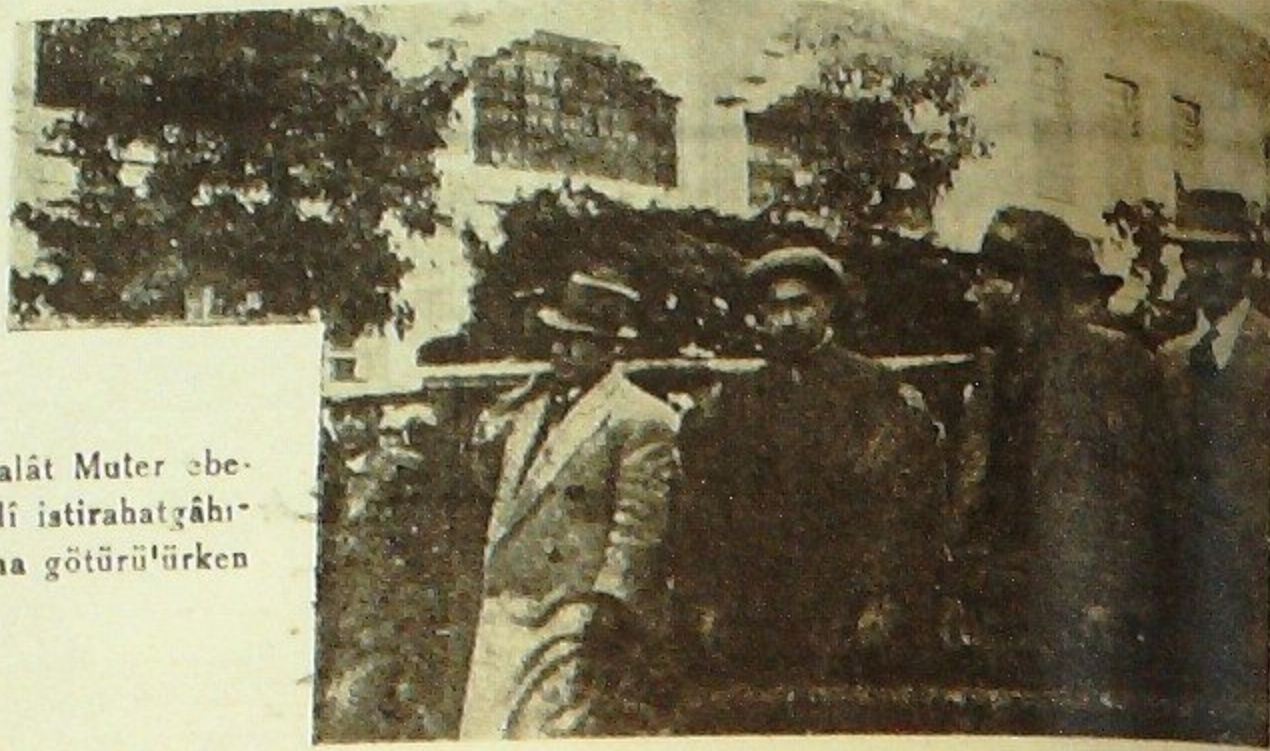
Ali Ekrem, babası Namık Kemal'in vefatını mütaakib neşrettiği (Ruhi Kemal) adlı manzum bir eserinde, memleket şairlerinin babasına mersiye yazmakta gecikmiş olmaları dolayısıyla sitem ve serzenişte bulunmuştu. Merhum şair Talât da (Ruhi Kemal)in neşrinden çok evvel yazmış olduğu bir mersiye bu vesile ile Ali Ekrem'e göndermiş ve ondan cevaben yukarıda aslına kılışe halinde gördüğümüz mektubu almıştı. Mektubun, Türk harflerile yazılmış şekli karşıki sahifeye dercediyoruz.

Efendim,

Merhum pederime yazdığımız mersiye İstanbula geldiği zaman ben Mısırda bulunuyordum. Avdet edince de araya birçok gavâil girdi. Size cevabı teşekkür takdim edemedim. Dünyanın mecburiyetlerini elbette siz de bilirsiniz. O kadar biliyorsunuz ki sükûtuma karşı münfâil olmaksansa, bana ikinci bir mektup yazmağı tercih ettiniz. Teşekkür ederim. Size mecmua-i eş'ârımı gönderiyorum. Tedkika şayan olsa gerektir. Merhuma, bir mersiye de— yirmi bir sene evvel ve tam yirmi bir yaşında— ben yazmış idim. "Zılâl-i ilhâm," da okursunuz. Bâki uhuvvetiniz.

8 : Şubat : 325.

Ekrem

Talât Muter ebedî istirahatgâhına götürürken

Merhum Talât Muter'e Ait

HATIRALAR..

Merhum Talât Muter, hemen bütün şiirlerini sühulet ve süratle yazan ve bunlardan bazılarını da irticalen ibdâ edecek derecede feyezanlı bir kabiliyet taşıyan bir şairdi. Buna misal olmak üzere şu hatıraları nakledebiliriz:

Merhum, bundan otuz, otuz beş sene kadar önce, Ceyhan kazasında serbest şekilde avukatlık yaptığı bir sırada, dayısı ve aynı zamanda kayınbabası Hacı Hüseyin ağazade Mehmet ve arkadaşı nüfus memuru Osman Hayri Beylerin ortaklık bir fırın açarak ekmek ticareti yapmak teklifi karşısında bulunuyor. Nihayet, onların mütemadi ısrarlarına dayanamıyarak bu teklifi kabul etmek ıstırasında kalıyor.

Artık üç ortak nöbetleşerek iş başında bulunuyor ve müşterilere bizzat ekmek satıyor. Bir gün, fırında iş başında bulunmak nöbeti, merhuma geliyor. Şair, önünde terazi, bir taraftan

sol eliyle müşterilerine ekmek tartıyor, bir taraftan da sağ eliyle, yazdığı bir temyiz lâyihasında, gözden kaçan yanlışların üzerine çiziyor, fırsat buldukça da, koltuğuna yerleştiği "Mecelle,,den madde araştırıyor.

Tam bu sırada, ortaklarından Osman Hayri Bey, çarşıdan geçerken onu bu vaziyette görüyor ve yanına yaklaşarak:

— Talât, şu vaziyetini bir kıt'a ile şimdi tesbit edersen, sana bir gümüş mecdiye var! diyor.

Şair, ona:

— Öyle ise sen şimdi bana bir sigara sarıver!

Ricasında bulunuyor. Sigara sarılıncaya kadar da şu irticali kıt'a meydana geliyor:

Yed-i yeminini, hıfz-i hukuka hasretmiş,
Yed-i yesârı ile halka bey' kılmada nân.
Garib bir avukat, koltuğunda kanûnu,
Elinde hâme, önünde, dükeffe-i mizân!

*
*
*

Muhtelif yaşlarda birkaç kız çocuğu olan Ceyhan Reji Müdürü Nikola Efendi, bütün şiddetiyle erkek evlât hasretini çeken bir babadır.

Günün birinde, bu hasret ve ihtiyacı, hiç olmazsa, kâğıt üstünde şeklen tatmin edilmiş görmek arzusunu yenemiyor. En küçük kızına, bir çerkes elbisesi giydirerek eline bir tüfek veriyor. Erkek kılığına giren kızının, bu vaziyette bir fotoğrafını aldırıyor. Bir gün bu fotoğrafı, o zamanlar Ceyhan Reji İdaresinin avukatlığını yapan, çok iyi görüştüğü şair Talât'e uzatarak:

— Şu fotoğrafa münasip bir şey söyle! diyor.

Şair de, birkaç dakikalık bir sükûttan sonra, irticalen şu kıt'ayı söylüyor:

Gerçi bir çerkes kızm, sâir benâta benzemem,
Erleri, hayrette kor, destimdeki müthiş tüfek,
Resmime bir kız telâkkisiyle sathî bakmayın,
Bir kızm, ammaki göğsümde demirden bir yürek!

*
* *

Ceyhan Bidâyet Mahkemesi Başkâtibi Bekir Sıdkı Bey bundan otuz beş kırk sene evvl, oğulları, Abdülkadir Kemali ve Mehmet Raşitle kızı Lûtfiyenin birlikte bir fotoğrafını çıkartıp çok seviştiği şair Talât'e uzatarak:

—Şuna bir şey yaz da, Şam Hukuk Reisi Kâmil Beye göndereyim! diyor. Şair, bu fotoğrafı alıp birkaç dakika sonra irticalen şu beyti söylüyor:

Yüz sürer ihlâs ile Râşid, Kemalî pâyine,
El uzatmış Lûtfiyem de öpmeğe dâmânını!

Lûtfiye, fotoğrafta elini uzatmış bir vaziyette çıkmıştı. Çünkü, fotoğrafı çekilirken — objektif karşısında bulunan her küçük çocuk gibi — o da verilen pozunu bozduğu için, fotoğrafçı (Sana kuş vereceğim, elini uzat!) demişti. Lûtfiye'nin eli de işte böyle aldatıcı bir vâd üzerine uzanmıştı!

C. S. M.

Merhum Talât Muter'in eserlerinden örnekler

TEVHÎD

İlâhî pek büyüksün, pek büyüksün, pek büyüksün sen;
 Büyüksün ol kadar hattâ münezzehsin büyüklükten!
 Hafâgâh-i serîr-i vahdetinde nûr-u azhersin,
 Şerikin yok, kıdem tahtında bir Allâh-ı Ekbersin.
 Avâlim, müstenîr-i feyz iken bilcümle nûrundan,
 Görünmez nûr-u zâtin, şiddet-i nûr-u zuhûrundan.
 Merâyâ- hâne-i tekvinde meşhûd sensin hep;
 Bu varlıklar bütün bir gölgedir mevcûd sensin hep!
 Hudâsın vahdetinle, kesterinle ayn-i eşyâsın;
 Yine ayniyyet-i eşyâ ve kesretten müberrâsın.
 Vücûd-u vâcibinçin ibtidâ yok, intihâ yoktur,
 Zaman yoktur, mekân yoktur, zemin yoktur, semâ yoktur!
 Ezel, bir mebde'-i mevhûmdan gelmekte tezkâra;
 Ebed, bir muntehâ farzeylemekten doğmuş efkâra.
 Ezel, bir nokta-i mevhûmedir fikrinde insânın;
 Ebed, bir şûle-i mağmûmedir umkunda vicdânın.
 Bu tahmîn-ü tasavvur, bence bir takyîde müncerdir;
 Ezel yâhud ebed bunlar, senin zâtindê muzmerdir.
 Ukulün bir lisân-ı aczidir vâsında bunlar hep;
 Münezzehsin bu tâbirâttan, evsâfdan Yârab!
 Murûr etmez iken Yârabbi, zâtinden senin evkat!
 Nasıl şâyân olur vâsında bilmem ki bu tâbirât?
 Senin sun'un iken vakt-ü zemân, ey Hâlik-ı eşyâ!
 Seni tenzihe hâcet var mıdır bunlardan ey Mevlâ?
 Bu sözler, bahs-i tahkîkında âsâr-i zunundur hep;
 Seni (bildim) diyen, serkeşte-i vehm-ü cünundur hep!

Sen, ol deryâ-yi bîpâyân-i vahdetsin ki Yarabbî!
 Bilinmekden müberrâdır onun menba'la munsabbî!

Erişmez umkuna, kaytuşsuâ-i nazre-i tahmîn;
 Olur mu sâfiline münkeşif esrâr-ı illiyyîn?

Velehbahşâ-yi idrâk-i beşer bir sırr-ı kudretsin;
 Hayır, kudretlerin fevkinde müdhiş bir hakîkatsin!

O bahr-i kibriyâ-yi bînihâyetsin ki sen ey Hak!
 Dehâ, nâçiz bir şebtâbdır sathında müstağrak!

O külliyetle Yârab, akl-ı cüz'ün kudreti bir mi?
 O ummânı, beşer bu aczile tenvîre kadirmi?

Zuhûrun, ayn-i ahfâdır, hafâ, ayn-i zuhûrundur;
 Bütün tenvîr eden zerrât-ı mevcûdâtı nûrundur!

O nûrundur ki sahrâ-yi vücûdü âşikâr etmiş;
 O nûrundur ki ebsâr-i ukulü hîredâr etmiş!

Senin fihrist-i evsâfında tâbirât pek çoktur;
 Fakat şâyeste-i târif olur tâbir hiç yoktur!

Nasıl ki dilde bir icâz yoktur «âh» dan başka!
 Seni târîfe de yok çâre, bir Allâhdan başka!

Budur son nokta-i idrâki işte âciz insânın;
 Kıyâsın, mantığın, aklın, dehânın ilm-ü irfânın!

Senin kühün bilinmekden mübeerâ bir hakîkatdır;
 Peyemberler bile müstağrak-i deryâ-yi hayretdir!

Avâlimde bütün devreyleyen, bir ân-i dâimdir;
 Yine ol ân-i dâim de, senin zâtinle kaimidir.

Bütün zerrât-i âlem mazhar-i fez-i sıfâtındır;
 Hele kalb-i beşer, müstağrak-i envâr-ı zâtındır.

Derûn-u ehl-i aşka gâh gâh ol Tûr-u ma'niden,
 Tecelliler kılarısin kibriyâ-yi (lenterânî) den!

Nevâ-yi nâ-yi aşkıdır çıkan hep kalb-i eşyâdan.
 Cevâmîden, mesâcidden, tekâyâdan, kilisâdan!

Eğer, bir aşk-ı câzib yoksa mihrâb-i cemâlinde;
Nedir bu inhinâlar, secdeler piş-i celâlinde?

Bütün kan ağlayan gözler; senin aşkınla giryandır;
Gönüller, hep senin derdinle, hicrânınla nâlândır.

Ayansın, bir yetimin dide-i rikkat-penâhında;
Ayansın, bir esir-i mihnetin âteşli âhında!

Olur kurbân-ı aşkın can verirken mest-ü hayrânın;
Nümâyansın nigâh-i çeşm-i hayrânında kurbânın.

Salâti (Semme vechullâh) dir ezkâr-ü tââtım;
Seni sevmektir ancak ey Hudâ zevk-i ibâdâtım!

İbâdâtımda ücret kastı yok, meczûb-u Mevlâyım;
Cehennem havfı, cennet hırsı bilmez rind-i şeydâyım!

M Ü N A C Â T

Ulu Tanrım, budur senden dileğim;
Beni sağdan götür, sola düşürme.
Bir ehl-i vahdetle hemdem et beni,
İkilikde kalmış kula düşürme.

Nefsimin putuna taptırma beni;
Ejdehâ-yi şirke kaptırma beni;
Böyle çıkmazlara saptırma beni;
Sana varamayan yola düşürme.

Teşneyim ilâhî, âb-ı hayâta;
Beni müstağrak et deryâ-yi zâta;
Takılıp kalmayım dâm-ı sıfâta;
Mâsivâ yosunlu göle düşürme.

Yeter, çok ağlattın, güldür gönlümü;
Şâhid-i maksûda buldur gönlümü;
Dürr-ü irfân ile doldur gönlümü;
Altına, gümüşe, pula düşürme.

Leylâ-yi cemâli, sende bulayım;
Ben o gülü, o gülşende bulayım;
Seni aradıkca bende bu'ayım;
Mecnun gibi çölden çöle düşürme.

Gülşenime fenâ yeli dolmasın;
Hazan eli, yaprakların yolmasın;
Goncalarım herdem açsın solmasın;
Dahında kuruyan güle düşürme.

Yarab, sensin bana yegâne dilek;
Ne hûri isterim senden, ne melek;
Bikir kalsın şiirlerim haşredek;
İlden arta kalmış dula düşürme.

G a z e l

Kalbimi Yârab, hilâf-i şer'a rehyâb eylemel!
Dide-i Hak-binimi âlûde-i hâb eylemel!
Feyzyâb eyle « Salât-i semme vechullâh » dan;
Cebhe-i tââtımı mevkuf-u mihrâb eylemel!
Bitavassut isbi-i lûtfunla tahlil et mûdâm;
Ukde-i maksûdumu muhtâc-i esbâb eyleme.
Dâneçin et hân-i yağmâ-yi nevâlinden beni;
Dest-i istiğnâımı ferş-i pâ-yi ahbâb eyleme!
Necm-i bahtım fecr-i kâzib sûretinde gösterip;
Sen de ey gerdun, beni bihûde i'zâb eylemel!
Tal'at'e vird-i zebân olsun bu mısra dâimâ;
Kalbimi Yârab, hilâf-i şer'a rehyâb eylemel!

G a z e l

Mecnun olalı hüsnüne, Leylâyı unuttum!
Düştüm sefer-i aşkına sahrâyı unuttum!
Mizâb-ı lebinden içeli kevser-i aşkı;
Mestî-i humârâver-i sahbâyı unuttum!
İsi-nefes etti beni yârın dem-i feyzi;
Feyz-i nefes-i Hızr-u Mesihâyı unuttum!
Mısr-i dile geldi meh-i Ken'ân-ı hakikat;
Efsâne-i Yûsüfle Zelihâyı unuttum!
Esmâsı idi hayli zaman vird-i zebânım;
Erdikde müsemmâsına esmâyı unuttum!
Nâzır ile manzûr-u nazar, hepsi bir oldu;
Râi ile mer'î ve merâyâyı unuttum!
Bir « Hû » dur olan şimdi zamîrimde tanindâr;
Tal'at, hele ben « Lâ » ile « İllâ » yi unuttum!

G a z e l

Nâleler, tab'ima ilhâmlar irâd eyler.
Göyleler, şî'r-i hamûşânemi inşâd eyler;
Hangi bir goncayı görsem ki cüdâ sâkından,
Kalbe her hârûnı bir nişter-i fassâd eyler!
Seni pârhânde kılan mürg-u esirin negamı,
Unk-u rûhunda benim nevhalar icâd eyler.
Bî güzel çehre, senin mâhi-i âlâmın olur;
Bî güzel çehre benim hâzînemü müzdâd eyler!
Sürçeyet mi bu, icâb-ı tabiat mı verdin?
Nâleler, kalbimi bî ma'kûl-i feryâd eyler!

G a z e l

Nedimi tanzir

Öyle sermestim ki câm-i boşgüvâr-i neşeden!
Tâb yok tahrîk-i pâye rehğüzâr-i neşeden.
Bezm-i işret öyle germâgermdir kim yâr olur,
Gâh peydâ, gâh nâpeydâ buhâr-i neşveden.
Başta gül, destinde mül âzm-i güzâr ettikçe yar,
Bir perî geçmiş sanırsın lâlezâr-i neşveden.
Bûseçin oldum ruh-u lâ'linden ol mâhın bu şeb,
Bir demet gül topladım gûyâ bahâr-i neşveden!
Şûhi-i şî'rin mi Tal'at, yâ Nedim'in rûhuna,
Kârbân-i hande mi gelmiş diyâr-i neşveden.
Şâir-i Cem-meşerebim oldukça nâzil tab'ima,
Mestolur Cibril-i ilhâm intişâr-i neşveden!

G a z e l

Tevfik Fikreti tanzir

Valsın şebinde, subhile şâm anlaşılmasın;
Bîdâr-ı aşk, zevk-ı menâm anlaşılmasın.
Fecr-i tebessümünde bayılsın emellerim,
Ben söyledikçe tarz-ı merâm anlaşılmasın.
Garket furûğ-u gerden-i billûre saçların;
Tâ intiyâz-ı nûr-u zalâm anlaşılmasın.
Bir kâse-i rahik ile mesteyle kim beni;
Reng-i şarab-ü saffet-i câm anlaşılmasın.
Bir mânevî lisân ile kıl güftüğü-yi aşk;
Vahy-i lebinde, harf-ü kelâm anlaşılmasın.
Keşfetme mihr-i hüsnünü enzâr-ı hayrete;
Nûr-i nigâh-i Rabb-ı enâm anlaşılmasın.
Kalsın zilâl-i nesc-i temâşâda muhtefi,
Esrâr-ı levh-i sine temâm anlaşılmasın.
Her hâli anlaşılsa da sihr-i nigâhının,
Çeşmindeki o fecr-i garâm anlaşılmasın.

G a z e l

Gerçi zehrâbe-i hicrânını her şeb yaşarım;
Yine peymâne-i ümmîdi lebâleb yaşarım.
Görüp ol çeşm-i füsunkârını mahmûr-u garâm;
Sâniin kudret-i şîriyyetini hep yaşarım.
Mihr-i hüsnün o siyeh câmeden ettikçe zuhûr,
Şeb-i deycûrda bir subh-u müzehheb yaşarım!
Saçların encüm-i elmâs ile sînende görüp,
Rûz-ü rûşende aceb leyl-i mükevkeb yaşarım.
İstemem lûtf-ü tebessüm lebi istiğnâdan;
Bir serâzâdeyim, âzâde-i matleb yaşarım!

G a z e l

« Aman sâki, getir bir dâne olma! »
Gönül virânesi kâpâne olsun.
Kurulsun bezm-i nûşânî-yâ valîdeti;
Yine bir sohbet-i rindâne olsun.
Getir ol câm-ı hestî-sûz-u aşkı;
İçenler, tâ ebed divâne olsun.
Silinsin derd-ü mihnet sînelerden,
O bezm-i hâsa gam, bîgâne olsun.
Has-ü hâşâki kaldır cân evindeni;
Gönül, şahin-i aşka lâne olsun.
Açılsın, perde-i gayb-i hüviyyeti;
Aceb bir seyr-i müştâkane olsun.
Görünsün, vech-i bâki her taraftan;
Gönüller, hep tecellihâne olsun!
Kapansın, secde-i tekrime başları;
İbâdet, anda hep mestâne olsun.
Ayan gör şahid-i maksûdu herdem,
Gerek mescid, gerek büthâne olsun.
Bırmış vahdeti, kesrette Tal'at,
O mecnûn olmasın da yâ, ne olsun?

G a z e l

Adana'lı Ziya'ya

Biz Mesihî- nefesiz, gerçi Mesihâ değiliz;
Diller ihyâ ederiz, muhyi-i mevtâ değiliz.
Mâder-i vahdetin âğuşuna doğmuş nûruz;
Meryem-i kesrete menfûh olan İsâ değiliz.
Münkeşifdir bize mâhiyyet-i esrâr-ı şuûn;
Gerçi biz kâşif-i mâhiyyet-i eşyâ değiliz.
Giremez mahfil-i ihlâsımıza ehl-i riyâ;
Öyle her sûrete, mir-ât-i mücellâ değiliz.
Tûr-i dilde görürüz şahid-i maksûdu müdâm;
« Lenterânî » ile memnû-u temâşâ değiliz.
Sıkletin, bezmi harâb etti yıkıl, ey zâhid!
Yeter ezdin bizi, biz senk-i musallâ değiliz!
Kalbimiz, beyt-i tecellâ-yi Hudâdır Tal'at,
Kim demiştir bize kim kâ'be-i ulyâ değiliz?

Gazel

Zir-i zülfünden çıkınca berk-ı ruhsârın yine;
Bir tecelligâha döndü sahn-i didârın yine.

Keffe-i mizân-ı aşka vaz-ı cân etmek için,
Nâzeninim, doldu Yüsüflerle pâzârın yine!

Ferşpây-i nâzın etmekçin, neşim-i nevbahâr;
Toplamış hep bûların, gülşende ezhârın yine.

Leblerinden bir esiri nağme gûş etmiş meğer,
Nâlesi ayyûka çıktı bülbül-ü zârın yine.

Sâyesâz ol gülşene, kadd-i hıramânınla sen,
Hâke düşsün servler, gördükde reftârın yine!

Hangi bir meclisde germâgerm-i işretdin bu şeb?
Neşve-i meyden süzölmüş çeşm-i bimârın yine!

Ben helâk olsam da hüsnünden kesilmez nisbetim;
Müncelidir dide-i cânımda envârın yine.

Tavr-i şühi-i Nedim'e peyrev ol Tal'at hemân,
İhtiyâr olsan dahi, neşive eş'ârın yine!

Çeşm-i sihrâmiz-i cânandan mı feyz aldın acerb?
Rütbe-i i'câza yükselmekde güftârın yine!

G a z e l

Zehrdir farzeyle hasmın verdiği âb olsa da;
Sen açık bil, dide-i âdâyi derhâb olsa da.

Şahs-ı mücrim, her zaman vicdânının mâhkûmudur;
Hükm-ü kanûn-i adâletden rehâyâb olsa da.

Münhanidir hatt-ı tezvîr-ü hiyel devreylemez;
Destgâh-i fitnede bin dürlü dolâb olsa da!

Sâbit ol azminde, sarsılmaz binâ-yi müstakîm;
Seyl-i Tûfân-i belâ, girdâb girdâb olsa da!

Kâ'be olsa eylemem kâşâne-i zulmü tavâf,
Secde etmem, kasr-ı istibdâd mihrâb olsa da!

Münkesirdir sine-i kanûn-i dil vermez sadâ,
Şehper-i Cibrilden yekpâre mızrâb olsa da!

Şi'r-i Tal'at, eylemez hâsidleri sirâb-ı feyz;
Hâmesi serçeşme-i ilhâme mizâb olsa da!

G a z e l i

Ol Yûsûf-ü hüsnüz ki Zelihâda nihânız;
Mânâ-yı ledünnüz, leb-i mânâda nihânız.
Dürvüz ki, hafâhâne-i lâriybdâ meknüz;
Aşk-ı ezeliz, berk-i tecellâda nihânız.
Zannetme bizi sûret ile ehl-i vücûdüz;
Hak nefhasıyız, rûh-u Mesihâda nihânız.
Bir handeyiz, âfâk-ı hayâtın dudağında;
Bir nâleyiz, Eyyûb-i şikibâda nihânız.
Hak bilgisiyiz, şerholunan levh-ü kalemde;
Her besmeleye nokta olan, « Bâ » da nihânız.
Zulmetler, olur nûrumuza merkez-i işrâk;
Şems-i ebediz, « Leyle-i esrâ » da nihânız.
Gâhî oluruz, deyr-ü mesâcidde nümâyân;
Gâhî de, minârât-ü çelipâda nihânız.
Sahbâ-yi « Elest » in biz o sermestleriyiz ki;
Hem sâgar-ü hem neşve-i sahbâda nihânız.
Tal'at, biziz ol rûh-u mücerred ki Hudâmın.
« Âdem » diye nakşettiği imlâda nihânız!

G a z e l i

Dillere feyz-resân ol yürü var Edhem isen;
Bahş-i hikmet edegör âleme isi-fem isen.
Nârevâ, rehğüzer-i hasma diken ferşetmek;
Pây-i âdâya batan hârı çıkar âdem isen.
Bu kem-ü keyf-i şuûnât, nihâdında nedir?
Feyz-i tecrid ile vâreste-i keyf-ü kem isen!
Nişter-i hikmet isen kudret-i fasdın nerede?
Hani hâysiyyet-i te'sirin eğer merhem isen?
Dâmeninde hani feyz-i lemeât-i güherin?
Dürr-ü irfân-ü kemâlât ile memlû yem isen!
Niçin etmez nefesin mürde-dilânı ihyâ?
Zinde-dillerle hulûs üzre eğer hemdem isen!
Sine-i rûha da bir zâde-i dil tevlid et,
Bipeder tıfl-ı Mesîhi, doğuran Meryem isen.
Mahrem oldun der idim ma'rifet-i « Lemyezel » e,
Sendeki sır-ı İlâhiye eğer mahrem isen.
Hâricî hasmı helâk etme değildir erlik,
Vuragör nefs-ü hevâ ejderini Rüstem isen!

G a z e l

Onun lebinde tebessüm, gözünde nûr olsam!
Nazarlarında uçan lem'a-i sürûr olsam!
O nazralardan alırdım, füsûn-u şî'r-ü garâm;
O nazralar gibi sehâh-ü nevzuhûr olsam!
Yanar sükûn-u huzûrum, huzûr-u aşkında;
Huzûrsuz yaşarım, nâil-i huzûr olsam!
Karîni bezmi olursam, fenâ muhakkaktır;
Fakat, helâk olurum bir dakîka dûr olsam!
Bir in'itâf-ı nigâhiyle târumâr eyler;
Sebât-ü sabrımı, Eyyub kadar sabûr olsam!
Ziyâ-yi hüsnüne, nûr-i nigâh-ı Hak demede;
Tereddüd etmez idim şâir-i cesûr olsam!

G a z e l

O efsunkâr için bir nüsha-i teshîr yoktur yok;
Rekayâ-yi kitâb-i aşkda te'sir yoktur yok.
Kemân ettim, nihâl-i kameti râh-i teharrîde;
Nişangâh-i merâme uğramış bir tîr yoktur yok.
Kader, tedbîr ile tağyîr-i ahkâm eylemez lâkin,
Benimçin kabil-i imkân olur tedbîr yoktur yok.
Sipihrin kasr-ı ikbâli, rehîn-i indirâs olsun;
Yıkıldı hâtırım, bir çâre-i ta'mîr yoktur yok.
Aceb bir kuvve-i i'câze mâlikdir sözün Tal'at;
Sühan-sencân içinde cür'et-i tanzîr yoktur yok!

T A H M İ S

I

Eylemem gamdan şikâyet, âşık-ı rüsvâ gibi;
Saklarım sinemde derdi, gevher-i yektâ gibi;
Vâkıf-ı sırr-ı şuûnum, ârif-ü dâna gibi;
Merd-i derdim, ağlamam etfâl-i nevpeydâ gibi;
Mihnet, âteş olsa, gönlüm mevc urur deryâ gibi!

II

Mihnete tevdi-i nefsetmek gerek, zevk isteyen;
Devlet, elvermez bu âlemde meseldir bîmihen;
Sâdedildir kahr ile lûtfu, mürâdif görmeyen;
Isırâb-i hâre katlanmak gerektir gül seven;
Etmez, izhâr-i teellüm bülbül-ü şeydâ gibi!

III

Ehl-i cehlin lâf-ü da'vâdır bütün âlâyişi;
Ârifin âsâr-ı fazlın gösterir herbir işi;
Şüphesiz, kıymet verir elmâsa, ferr-ü tâbişi;
Bir eser lâzım vücûd isbâtına, yoksa kişi;
Kuş değildir uçsa da bâlâlara anka gibi!

IV

Rişte-i cân olsa çekmez imtinân, ehli hired;
Câme-i zerdûzdan yeğdir, şerefle bir nemed;
Küşegir-i kaf-ı istiğnâyım ey dil, tâ ebed;
Lokma-i minnet, gözümde nâr-ı dûzahdan eşed!
Nân-ı huşküm, bence hân-i Cennet-i âlâ gibi!

V

Gerçi gelmez kalbe erbâb-i fâziletten keder;
İhtiyâl-ü mekre mâildir fakat fikr-i beşer;
İhtirâz ile yürü her yolda ey ehl-i nazar!
Dâm-ı tezvîr-ü riyâ, tabî denîdir elhazer!
Sûretâ sâkin durur minâdaki sahbâ gibi!

VI

Merd-i âli-himmetim, bilmem nedir havf-ür icâ!
Titremez kalb-i metnim, titrese Arz-u semâ!
İnhinâdan, terk-i cân ehven gelir Tal'at bana!
Sarsar-i kahr olsa a'dâ, inhirâf etmem Ziyâ!
Sâbitim deşt-i kazâda, gûh-u pâbercâ gibi!

Mersiy e (*)

Namık Kemal'e

Ey, nevhadâr-i Rûh-u Kemâl ey hazin kitâb!
Ey, bârigâh-ı Rabb-ı rahîme uçan hitâb!
Ey, rûh-u âdemiyyeti lertzân eden gıriv!
Ey, kalb-i millete gömülüp sızlıyan rebâb!
Ey, umk-u rûhuma dökülen nâliş-i siyâh!
Ey, ebr-i ye's içinde kalan muzlim âfitâb!
Ey, hâbgâh-ı mâtem-i millet sahîfeler!
Ey, Kerbelâ-yi şiven-ü gam, hüzn-ü iktirâb!
Ey, sine-i sahâifi, bir mahşer-i figan!
Ey, zâr zâr manzara, ey sâkin ıstırâb!
Estâr-ı, beyt-i Hak'ka müşâbih siyeh sutûr;
Çekmiş harim-i Kâbe-i endûha bir nikab.
Ey, şems-i kâinât-ı vatan, hazret-i- Kemâl!
Ey, milletin vücûh-u hazininde âb-ü tâb!
Yakdın revân-ı milleti nâr-i firâk ile,
Saçdın bütün gönüllere bir dūzahî azâb!
Kimden teellüm eyledin ey nûr-i Kibriyâ?
Neydi kılan bugün seni mecbûr-u iğtirâb?
Millet, yanında cevher-i candan aziz iken,
Ettin aceb, nasıl bugün anlardan ihticâb?

(*) Edibi muhterem Ali Ekrem Beyin (Zılâl-i ilham) tamlığındaki eserinde, pederi merhum Namık Kemal Bey için yazmış olduğu mersiyeyi tezyilen ve (Nevehât) veya (İlâve-i Ruh-u Kemal) serlevhası altında yazdığım mersiyedir ki başlangıcından altı beyti, yukarıda (Zılâl-i ilham) daki mersiyeye hitab ediyor.

Talât Muter

Gittin huzûr-u Hakka, yetim eyleyip bizi,
Küsdün mü yoksa millete sen ey, nebî-cenâb?
Ey, kabr-i muhterem, açıl ey kabr-i muhterem!
Allâh için çekil aradan ey siyeh türâb!
Milletle, bir daha öpelim dest-i hazreti;
Gözyaşlariyle ıslatalım nûr-u kudreti!

II

Olmuş harâb, Kâ'be-i âmâli milletin;
Düşmüş zemîne, rûkn-ü metîni, hamiyetin.
«Sûkul'ukâz»ı fazl-ü Kemâl, etmiş insidâd;
Susmuş hatib-i minber-i irfânı, ümmetin!
Bir hufre-i türâbe hubût eylemiş Kemâl,
Düşmüş yere hulâsa-i i'câzı fitratın!
Akseylemiş ziyâ-yi edeb lâhd-i makbere,
Mânâsı, hâke münkalib olmuş faziletin!
Yâd-i vatanla ruhu, semâlarda zâr zâr,
Mefhûmu, kabr içinde yatan âdemiyyetin.
Ey, Namık, ey muhîti kemâlât-ü Şark-u Garb!
Ey, merkez-i tulûu, şümûs-i hakikatin!
Zâtindi, mübdi-i ezelin nûr-u a'zamı;
Mânâ-yi zihayâtı idin sun'u kudretin.
Hâmendi, Cebreil-i sünûhât-ı hak-mübîn,
Kur'ân-ı mu'cizi sen idin her meziyyetin!
Kalbindi mülk-ü millet için kehf-i istinâd;
Hübb-i vatanla çünkü muhammerdi tıynetin.
İşrâk ederdi cebhe-i pâkinde muttasıl,
Nûr-i nigâh-ı merhameti Rabb-i izzetin.
Sendeydi hep hazâin-i fazlın semâhati;
Fevkinde bir cihân idin âfâk-ı fikretin!
Bir başka feyz-i fîtrate mazhardın ey edib!
Başkaydı sende nûr-u tecellâsı hilkatın!

Bir zübde-i hamîyyet idin ey kerîm zât,
Sence vatanla millet idi nuhbe-i hayât!

III

Gittin, «Vatan, vatan!» diyerek kurb-u Hazrete,
Arzeyledin kederlerini Rabb-i izzete.

Sinendeki cerihaları açdın ağladın,
Bir merhem-i şifâ aradın anda millete.

Titretti âh-ı dembedemin Arş-ı a'zamı,
Cûş-âver oldu giryelerin, bahr-i rahmete.

Hüznün görünce, ağladı ervâh-ı enbiyâ,
Hâlin dokurdu, kalb-i rahîm-i risâletel!

«Millet» dedin, «Vatan» dedin, «Allah» dedin müdâm,
Allah da âşık oldu bu ulvî hamîyyetel!

Nâgâh açıldı perde-i gayb-i tecelliyât,
Girdin harîm-i bârigeh-i akdesiyyetel!

Oldu karîn-i bâb-ı icâbet duâların,
Hak, rahmetiyle bir nazar etti bu ümmete.

Bir girdibâd-ı âteş-i kaht eyledi zuhûr,
Bünyân-ı zulmü yıkdı, çavirdi kıvâmetel!

Şimşir-i intikam-ı Hudâ, vurdu zâlimi,
Adl-i İlâh, erişti o hâin hükûmetel!

Dâmân-ı millete sarılan dest-i i'tisâf,
Düşdü, kırıldı arsa-i tedmir-ü savlete.

İkbâl-i millete dökülen zehr-i âteşin;
Kıldı şerefle, hande, zülâl-i seâdete!

Hürriyyetin ziyâları hep kıldı intişâr,
Döndü, hârabezâr-ı vatan şimdi Cennetel!

Buldu vatan, sedire-i adlin esâsını,
Giydi bugün yetîme-i millet, libâsını!

IV

Hakka ki bir mücâhid idin ey velî-şîâr!
Kim maksadın teâli-i milletdi âşikâr!

Âfâk-ı fikretinde doğan şems-i ictihâd,
Şehrâh-ı adl-ü hakka olurdu ziyânisâr.

Gösterdiğin tarîk-ı selâmetde şevk ile,
İkbâl millet, almadadır feyz-i bişümâr.

Bir öyle zülfikar idi destinde hâme kim,
Te'yid-i Girdigâr ile oldukça şûlebâr!

Her ân olur dururdu akurân-ı i'tisâf,
Ol nûr-u Hak muvacehesinde, zelil-ü hâr.

Tek başına cihân ile uğraşdın ey dilir!
Bir kimse olmadı sana azminde yâr-ı gar.

A'dâ, irâka-i dem-i pâkinde teşne-leb,
Sen, Kerbelâ-yi arsa-i himmetde pâydar!

Söndürmeğe çalışdılar ammâ söner mi hiç?
Enfâs-ı kine-perver ile nûr-u Girdigâr?

Can verdin, etmedin yine a'dâyâ serfûrû,
Çok mu seninle eylese bir millet iftihâr?

Encâm, erişti nevbet-i cansûz-u irtihâl,
Gittin koyup yerinde garibâne bir mezâr!

Millet değil, sana melekûtiler ağlasın!
Tutsun semâda mâtemin, ervâh-ı zâr zâr!

Şi'rin bütün neşâyid-ü elhân-ı hasreti,
Hâk-i mezârına dökülüp olsun eşkbâr!

Mâtem-güzâr olup ser-i kabrinde dâimâ,
Ruh-i cerihadâr-ı vatan ağlasın sana!

V

Mânâsı, ey ukule karanlık gelen memât!
Sensin veren, cihân-ı hayâta tezelzülât!

İnler, ruûd-u sâika-bârınla ufk-u rûh;
Titrer durur, avâsıf-ı kahrinle kâinât!

Ey, div-i âhenîn-i tabîat, bu şiddetin,
Pişinde hangi kuvvet olur kabil-i sebât?

Acz-i beşer ki, hâl-i tabiidir âdeme,
Mümkün müdür o acz ile senden bula necât?
Ölmekte, farzolunsa da bir hikmet-i hafî,
Hayfâ o nûr-u hikmeti örter bu seyyiât!
Ey, kanlı pençesiyle kemîn-i zalâmda,
Zirûhu, iltikame müheyyâ duran memât!
Her ferde şâmil olsa da te'sîr-i savletin,
Lâyıkdı ehl-i fazl-ü kemâle müsâadât!
Ezcümle muktedâ-yi edeb zât-i Nâmîk'a,
Bastetmeliydi sâhasını, âlem-i hayât!
Mülkûn ziyâsı, İlmamalıydı bugün ufûl!
Asrın Kemâli, etmemeliydi evet vefât!
Hükm-ü ezel, tevakkuf edeydi biraz zemân!
Mühmel kalaydı bir dem için, şu mukadderât!
Eyvâh, o görmeliydi bu devr-i seâdeti!
Meşhûdu olmalıydı, bugünkü teâliyât!
Şimdi, neler yazardı bizimçin aceb Kemâl?
Yarab, ne renk alırdı o hazretce sânihât?
Bahşeyleyip eserlerine feyz-i sermedi,
İntâk ederdi şevk ile rûh-i Muhammedi!

Vı

Makber midir İlâhi, şu zulmetli manzara;
Bakdıkca nefret-âver olur kalb-i muğbere?
Lâhd-i fenâ-mı, cebhe-i gayz-i ecel midir;
Zulmet saçan hezâr cebîn-i münevvere?
Bir mahşer-i sükûneti, ihtâr eder müdâm,
Sengîn ağaçlariyle şu virâne meşcere!
Güyâ tezelnül eyliyerek bir cihân-ı ye's,
Dehşetli bir sukut ile düşmüş bu yerlere!
Söyler durur avâkib-i ahvâl-i âlemi,
Şu bir yığın izâm ile memlû duran dere!

Tıfl-i tabiat ağlasa şâyân değil midir?
Vaz'-i cebîn edip şu soğuk yüzlü mermere?

Lâyık mıdır şu toprağa bir şanlı nâsiye?
Düşsün mü bir cihân-ı hakikat şu mahşere?

Lâhd-i fenâda cirmine toprak dolan uyûn;
Mağbût idi deminde, şu tâbende ahtere!

Birdir, bakılsa mebd-e ile müntehâ-yi ömr,
Mehd-i hayâtı benzetirim, lâhd-i makbere!

«Yıllarca bir vücudü kılıp genc-i ma'rifet»,
Defneylemek, sonunda şu umk-u mükeddere!

Fikrimde, yok bu hikmete bir cây-i i'tirâf,
Hiç aklım ermiyor bu hafâyâ-yi muzmere!

(Lâyüs'elji), bu hâl ile nisyân eder de ben,
Sorsam, derim bu sırrı o Allâh-ı ekbere!

Lâyık mı bir muhit-i dehâ-yi semâ-mesir;
Kalsın bu kabir içinde bugün tâ ebed esir?

VII

Ey yâr-i cân, uyan kerem-i Kibriyâya bak!
Envâr-ı ittihâd-ı seâdet-fezâyâ bak!

Ey, mest-i neşve-i ebediyyet, biraz ayıl;
Milletde görmek istediğin i'tilâyâ bak!

Hürriyyetin ziyâları öpsün cebinini;
Kaldır başın da âlem-i feyz-ü ulâyâ bak!

Milletle ittihâdını seyreyle askerin;
Bir ordu hey'etinde dönen Murtazâyâ bak!

Şems ol da kâinât-ı vatandan görün bize;
Tâ kâinât-ı şemse vuran incilâyâ bak!

Tebrik için gelen şu guzât-ı kirâmı gör;
Takdis için inen melekût-i semâya bak!
Germi-i neşveden taşıyor rûh-u inbisât;
Envâr-ı handeden müteşekkil safâya bak!
Her yerde, lem'a lem'a füyûzât-ı ittihâd;
Her sûda, mevce mevce uçan irtikaya bak!
Candan kopup gelen şu nidâ-yi meserreti;
Gûş eyle, iyd-i ekber-i büntihâya bak!
Zâlimlerin başında döner tîg-ı intikam,
Ehl-i belâya nâzil olan şu belâya bak!
Ey hâme, besdir, eyledin ilân-ı ıstırâb!
Bir fâtihayla gayete ersin, bu iktirâb!

M E R S İ Y E

Ziya Paşa için

Günün ikindiye mahsûs bir zemânı idi;
Güneş gurûba mukarnidi, sâyeler memdûd;
Havâ lâtif idi, her yer gunûde-i esrâr;
Fazâda nâmütenâhî bir inbisât nümûd;
Mükevvenâtda bir neşve-i ülûhiyyet;
Bütün gönüllere serperdi feyz-i nâma'dûd.
Bütün serâir-i hilkat açık saçık manzûr;
Bütün bedâyi-i fitret celi celi meşhûd.
Muhitden süzülen bir neşide-i i'câz,
Ederdi titriyerek Arş-i i'tilâya suûd.
Bu inbisât-ı demâdemle umk-u rûhumdan,
Çıkardı âlem-i lâhûte bank-i (Yâ Ma'bûd!)
Fakat bu manzara çok sürmeden sükût etdi,
Gurûb edince güneş, başladı zalâm-ı anûd.
Semâların o mesâfât-ı nûr-manzarına,
Kadem kadem safahât-i leyâl ederdî vürûd.
Temâm kapladı âfâkı ismirâri-i şeb,
Büründü zulmete üryâni-i semâ-yi kebûd.
Bu hâl ile bir iki sâat eyledikde güzâr,
Bozuldu bir dem içinde havâ-yi nââsûd.
Ufukları bürüyen kütle-i sehâibden,
Olurdu çûşiş-i bâran terânedâr-ı vürûd.
Kopar da hiddet ile sine-i tabiatden;
Bir intırâk-ı müheyyiçle haykırırdı ruûd.

Bu hâl-i müdhişi gördükde kabil olmaz idi,
Zahûra geldi kıyâs etmemek dem-i mev'ûd!

Tulû-u fecre karib inkişâf kıldı semâ,
Sükûta daldı muhitâtı titreten o ruûd.

Sabâh açıldı, güneş doğdu, güldü çehre-i hâk,
Yayıldı dillere bir neşve-i garâm-âlûd!

Bu feyz-i subhile kabr-i Ziyâya azmetdim;
O rûb-u nâime ithâf için düâ-vü dürûd.

Dedim ki, ey mütevâri-i hâk olan şâir,
Garîk-ı mağîret etsin seni Cenâb-ı vedûd!

Ziyâ-yi âlem-i irfân idin hayâtında,
Kemâl-i ilmin için yokdu müntehâ-vü hudûd!

Hani, bugün o ziyâsı cihân-ı irfânın?
Hani, bugün o cihâna ziyâ veren o vücûd?

Güneş kadar o münevver dehâ, rehîn-i ufûl;
Semâ kadar o açık cebhe, şimdi hâk-âlûd!

Gömülse hiç-i mâziye devr-i müstakbel;
Boğulsa merkez-i umk-u fenâda her mevcûd!

Zevâl bulsa, tükense, fenâ-pezir olsa,
Dühûr-u nâmütenâhi, kürûr-u nâma'dûd!

Seni unutmayacaktır ille'ebed millet!
" Ziyâ, Ziyâl .. diyecekdir bütün enîn-ü sürûd!

Ziya Paşanın vefatına tarih [*]

Ziyâ Pâşâ, sen ey üstâd-ı irfân,
Edîb-i muktedâsiydin cihânın.

Bütün hikmetdi mevzûât-ı şi'rin,
Bütün mu'cizdi âheng-i beyânın.

Semâ-pervâz iken fikr-i bülendin,
Şu kabr-i sâfil oldu âşiyânın.

Budur son lütfu erbâb-ı hayâta,
Hayâtı, zehreden bu hâkdânın.

Hükümrân-ı cihân-ı şi'r iken âh,
Görünmez senk-i kabrinde nişânın

Ufûlün gösteren tarih-i mensûr,
Değildir lâyıık-ı evsâf-ü şânın.

Teessüfler, telehhüflerle herdem,
Olur manzûr-u çeşmi, zâirânın.

Gerekdi senk-i kabrinden duyulmak,
Figân-ı mâtemisi şâirânın.

Bu noksânı görünce Kâfzâde,
Telâfisiyçin oldu hâmerânın.

Dedi mu'cemle târih-i ufûlün,
" Ziyâsı gitdi vellaî zemânın "

[*] Bu manzumenin, vefat tarihini ifade eden son mısraını — takrihen on beş sene evvel — Adanalı Yusuf İzzet Kâfıoğlu söylemiş, üst tarafını da merhum Talât Muter tamamlamıştır. En son mısra, " Ebeced .. hesabı üzeriaden arap harfleriyle ve yalnız noktalı harfler hesaplanmak şartıyla hicrî 1297 senesini ve:

" Ziyâsı gitdi billâhi cihânın. "

mısraı da , yine noktalı harfler hesaplanmak üzere rûmî 1295 senesini göstermektedir.

Şehîd Sâim Beye mersiye [*]

Senin Sâim, büyük bir mevkiin var, kalb-i millette,
Taninendâz olur nâmın, fezâ-yi sermediyyetde;
Lika-yi rûh-enîsin, muntabi'dir fikr-i ümmetde;
Bütün rûh-i şehîdindir, uçan enzâr-ı hasretde;
Vatan uğrunda verdin cânını devr-i şebâbetde;
Sebât etdin büyük kalbinle, meydân-i şehâmetde;
Vatan, hangi şehîdin varsa göster böyle fitratde!
Hüseynî bir şehâdet, Kerbelâ-yi arz-ı himmetde!

Hüseynî bir şehâdet, âh evet, devr-i şebâbında;
Nasibinmiş, tecelli etdi ân-i iğtirâbında,
Biraz devr-i sükûn olsaydı ömr-ü pür-şitâbında;
Neler va'deyliyordun millete kendi hisâbında!
Ne ulvi gayeler vardı dil-i kudsi - maâbında!
Yazık, bunlar ufûl etdi bütün kalb-i harâbında!
Kanarken kalb-i millet, sine-i pürıstırâbında,
Ayandı, piç-ü tâbi, cebhe-i Hayder - cenâbında!

Seninçindir, bugün en hisli telkinâtı vicdânın;
Seni söyler meâli, muttasıl her şi'r-i giryânın;
Medâr-i fahri oldun şübhesiz rûh-i şehîdânın,
Fakat melhûf-u hicrân eyleyip gıtdin muhibbânın;
Vatan uğrunda yokmuş sence asla kıymeti, cânın;
Düşündükce taşar rûhu, bedenden sanki insanın!
Bu sarsılmaz sebâtın, himmetin, azmin ve imânın;
Revân-i Murtezâ, şâyestedir olsa senâ - hânın!

(*) — Bu manzume, İstiklâl Savaşında Mâmore cephesinde, kucakın bomba düşerek şehit olan (Millî kuvvetler) rüesasından Kozanlı Sâim Bey ismiyle kahraman bir Türk genci için yazılmıştır. Eski (Hacı) kazası, merhum gencin ismini taşımaktadır. Mezarı Kozandadır.

Seninçin ağlamak mı; ağlamak, hâşâ, cinâyetdir!
Senin hakkın; şerefdir, izzet-ü ta'zîm-ü hürmetdir!
Sana ta'zîm-ü hürmet, âlem-i İslâme zimmetdir!
O zimmet; âh lâhûtî, semâvî bir ibâdetdir!
Emîn ol ki akan alkanların, makbûl-ü Hazretidir!
Vatan uğrunda ölmek; tir hayât-i sermediyyetdir!
Şehâdet; askere son rütbedir, en son seâdetdir!
Şehâdet ki anın mâfevkî, ancak bir nübüvvedir!

Göründü mevkib-i iclâli Kars'ın ufku âlinde;
İki al bayrağın âguş-u firdevsi — zilâlinde;
Gelirdi milletin dûş-i bülend-i ihtifâlinde;
Uçardı sanki tâbûtu, hilâlin şâhbâlinde;
Aman Yârab, ne ulvî bir mehâbet vardı hâlinde!
Hitâb eyler gibiydi millete hâl-i zevâlinde!
Nigâhı, mürtekiz al sancağın necm-ü hilâlinde!
Yed-i nusret — rehîni, kabza-i tig-ı celâlinde!

Diyordu sanki: Ey millet, veyâ ey, kahraman ensâl!
Senin meşrû bir hakkın iken hürriyyet, istiklâl,
O hakkı şimdi senden nez' için bin dest-i istisâl,
Uzanmış her taraftan, hepsi fırsatecû, püristi'câl!
Sebât et azm-ü ikdâmında, zîra bir nefes ihmâl,
Maâzallah felâketdir, olur bâdi-i izmihlâl!
Yürü, kakhâr adımlarla, senindir hâl-ü istikbâl!
Vatandır Kible-i millet, vatandır Kâ'be-i âmâl!

Kasîde (*)

Adana valilerinden merhum
Sırrı Paşaya

Elgıpta necm-i tâliine şu vilâyetin,
oldu garik-ı pertevi, bir mihr-i himmetin.
Bir mihr-i himmetin ki, denir feyz-i zâtine,
Bir gevher-i fazileti, feyyâz-ı kudretin.
Bir mihr-i himmetin ki, mücessem ziyâsıdır,
İlm-ü edeb deriz o cihân-i hakikatın.
Bir mihr-i himmetin ki, yakışmaz dehânına,
Vasf-i celili, ben gibi bir kem-bidâanın.
Bir mihr-i himmetin ki, kudûmiyle buldu fer,
Her kûşesinde feyz-i adâlet hükûmetin.
Gör halkının huzûrunu, bak adl-ü dâdına,
Seyreyle inşirâkını subh-u seâdetin.
Ey âsmân - ı ma'deletin mihr-i enveri,
Siyrâb kıldı herkesi, bârân-ı re'fetin.
Oldu kudûm-u meymenetinle fenâ — pezîr,
Tazyik-ı canhırâşı bütün bâr-ı mihnetin.
İrfân-u fazl ile mûtehalli vücûdünüz,
Tâbende lir zekâ ile memzûc tıynetin.
Etdi umûma karşı bugün fi'len âşikâr,
Mânâ-yi dilnişinini lâfz-i hamîyyetin.
Hâcet kalır mı başka delilin vücûdüne,
Âsârınızla sâbit olunca faziletin?

(*) — Okuyucularımız, bu kasîdenin Sırrı Paşa tarafından nasıl büyük bir takdir ve kadirşinasca bir takrizle karşılandığına dair tafsilâtı, profesör Ali Nihat Tarlan'ın baş kısmındaki makalesinde bulacaklardır

Ezcümle «Rûh» dur ki açıldıkca herkesi,
Hayrân eder bedâyiine sun'û kudretin.
Her açdığım sahîfesi, gencîne-i hikem,
Her gördüğüm ibâresi, mefhûmu, hayretin.
Her nüktesinde şive-i i'câz cilveger,
En sâde bir tasavvuru, fevkinde fikretin.
Bitâb kaldın âkîbetül'emr ey kalem,
Tavsîf-ü midhatinde bu ulvî meziyyetin.
Artık biraz da arzedeyim hâl-i zârımı,
Zirâ zemânı geldi felekden şikâyetin.
Feyz almak ârzûsu ile dört buçuk sene,
Oldum kalemde bârkeşi, sa'y-ü gayretin.
Göstermedi cemâlini ma'sûka-i emel,
Encâmı gelmedi çekilen âh-ı hasretin.
Oldum zebûn-u lâtmesi, aksül' amellerin,
Düşdüm zemîn-i şûruna, acz-ü felâketin.
Hirmân-ü ye'sdir bütün âsârı, sa'yimin,
Ben sernigûn-u darbesiyim kabiliyyetin.
Ey, kürsi-i faziletin üstâd-ı a'zamı!
Ey, dâstân-ı hikmeti, nazm-ü belâgatın!
Sensin o şehsivâr-i ricâl-i zemâne ki,
Kal'i cibâl eder eğer isterse himmetin!
Aczin tahakkuk eyledi, sus gayri ey kalem!
Vasfında, ol güzîde-i i'câz-ı kudretin.
Dest-i niyâzı göklere tut, artık elverir,
Hengâmıdır düâ-yi karînül' icâbetin.
Tenvîr ede faziletiniz kadr-i zâtini,
İrfânınızla kesb-i fer etsin vezâretin.
Bu haslet-i güzîde ile her merâmını,
Tevfik-ı Hakka mazhar eder istikametin.
A'dâmızı Hudâ eder elbette sernigûn,
Kalmaz düâsı yerde bu mülkün, bu milletin!

Bir Şehîdi ziyaret (*)

Merhabâ, ey şehîd-i âli-şân,
Ey Hudânın garîk-ı gufrânı!
Dense olmaz mı hâline çespân?
Vatanın serfirâz kurbânı!

Gözlerin, hâb-ı merke dalmış iken,
Neden öyle küşâde kalmışdır?
Görünür kim bu hâk-i süfliden,
Bâg-ı Firdevsi seyre dalmışdır!

Öyle ulvidir âh kim bu nazar!
Cezbe-i vecde garkeder beşerî!
Secde-i inbisâta da'vet eder,
Baş ucunda duran ferîşteleri!

Âh, bilsen ne rütbe âlidir,
Yatışın, hâk-ü hûn içinde senin!
Nekadar câmi-i maâlidir,
Kanla âlûde giydiğin kefenin!

Seyreden vaz'ının mehâbetine,
Der ki: dehşet teşekkül etmişdir,
Zanneder kim temessül etmişdir;
Yıldırım; bir nefes kıyafetinel!

Öyle ulvî hayâl eder, bihad,
Sana bakdıkca kalbe istilâ!
Lâkin olmaz yine şebih sana;
Hâke düşmüş desem de bürç-ü Esed!

Gökten inmiş ser-i seâdetine,
Yâre şeklinde ahter-i kaderin,

(*)— Merhum Talât Muter, 1301 Rumî yılında İzmirde Ahenk gazetesinde intişar eden bu şiirini, üzerinde kâğıt ve kalem bulunmadığı bir zamanda, her kıt'ayı hemen irticalî bir şekilde söylemek ve söylediği her kıt'ayı da bafızasında saklamak suretiyle ibdâ ve ikmal etmiştir.

Şâhid olmuş durur şehâdetine;
Kalbgâhında kanlı yârelerin!

Şu, duran tig-ı pâre pâre ile,
Hangi a'dâ-yi dîni yâreledin?
Hangi hasmın başında pâreledin?
Darbe-i dest-i pür-şirâre ile!

Hangi düşman zebûn-u kahri idi,
Dest-i zûrâver-i celâdetinin?
Hangi baş gark-ı hûn-u kahri idi?
Tig-ı sertîz-i berk - sür'atinin!

Âşiyânı, riyâz-ı Cennet olur,
Böyle Allah yolunda can verenin!
Vatana hizmetiyle şan verenin,
Medfeni, Kalbgâh-ı millet olur!

Durma, çık Sidre-i semâya kadar,
Şânına, i'tilâ muvâfıkdır!
Yürü, dergâh-ı Kibriyâya kadar,
Sana Allah da çünkü âşıkdır!

Müsterih ol, vatan emîn oldu,
Düşmen-i kinecü, hezimetde!
Her taraf sâye-i hamîyyetde,
Bâzuvânın gibi metin oldu!

Etdi tiginla i'tilâ vatanın,
Gayretin, millete misâl olsun!
Eyledin hakkını edâ vatanın;
Emdiğin süt, sana helâl olsun!

Şapka inkılâbı münasebetile

Mazinin perestîşkârı küflü
dimağlara işareten

Kim demiş, biz neşveyi, câm-i safâdan bekleriz?
Köhne gamhârız ki zevkı, hep cefâdan bekleriz!

Öyle bir ahvâl-i rûhiyyeyle ma'lûlüz ki biz,
Hep refâhı, râhatı bâd-i havâdan bekleriz!

Bilmeyiz âsâr-ı sa'yin feyz-i rûhefzâsını,
Zevkı, bâlin-i ferâga ittikâdan bekleriz!

Biz hayât-i sa'yden me'yûs olup her himmeti,
Bir yığın matmûre-i hâk-i fenâdan bekleriz!

Mu'cizât-ı fenn-ü san'atten teâmi eyleyip,
Kuvve-i te'yidi, rûh-i evliyâdan bekleriz!

Yerde esbâb-ü vesâit sanki mahvolmuş gibi,
İhtiyâcât-i muhiti, hep semâdan bekleriz!

Akılın irşâdâtını her noktada ihmâl edip,
Kudret-i te'sir-i eşyâyı, düâdan bekleriz!

Haykırırken «Leyse lil'insânü illâ mâseâ»
Biz nidâ-yi intibâhı mâverâdan bekleriz!

Şi'rimiz de nâleye, efgane dâirdir bütün,
Biz bedii zevki de, âh-ü bükâdan bekleriz?

Ey perestîşkâr-ı mâzi, böyle mefkûreyle âh,
Biz necâtı, hangi minhâc-i hüdâdan beleriz?

Böyle muzlim cehl içinde subh-u tevfiyatını,
Hangi biryüzle cenâb-i Kibriyâdan bekleriz?

Geçdi devr-i «Rabbenâ enzil aleynâ mâide,, ;
Biz o lûtfu, şimdi irfân-ü zekâdan bekleriz!

Sa'yimizden bekleriz biz önce fevzi, nusreti,
Müntehâ-yi acze erdikde Hudâdan bekleriz!

Mültecâdır evliyâ, lâkin o kudsi himmeti.
Önce, esbâb-i husûle ilticâdan bekleriz.

«Azmedip sonra tevekkül kıl diyor» Şâri' bize;
İttikâli, biz bu emre ıktifâdan bekleriz.

İşte kanûn-u mesâi, işte şart-i ittikâl
İ'tilâyı, biz bu şekl-i i'tilâdan bekleriz.

«Çine olsa git» diyor tahsil için metbûumuz,
Biz bu kudsi emri, aks-i iddiâdan bekleriz!

Mündemicdir emri «üd-ûni» de fi'li ibtidâ,
Biz bu emrin hükmünü kavlen edâdan bekleriz!

Böyle mi telkin-i imân etdi Peygamber bize?
Böyle mi fevzi, o şâh-i enbiyâdan bekleriz.?

Müslümanlık, kalbe âid bir silinmez nûrdur,
Biz o nûru, sanma tarz-i iktisâdan bekleriz.

Din için bir kisve emretmiş mi Rabb-i Zülcelâl?
Biz bunu, hangi hadis-i Mustafâdan bekleriz?

Çok yazık, pek çok yazık ki dinin icâbâtını,
Başda beş arşın sarık, elde asâdan bekleriz!

Bir tesâbuk hissi koşdurmaktadır milletleri,
Biz niçin hâlâ sükûn-i nâbecâdan bekleriz?

Fen, bugün göklerde tatbik eyliyor âsârını;
Biz bunu, i'câz-ı sun'-i Kibriyâdan bekleriz!

Keşfolunmuş yıldırımlardan tahaffuz çâresi,
Biz bu keşfi, hep şuûnât-i fezâden bekleriz!

Gökde taklid-i ebâbil eyliyor tayyâreler,
Biz bunu, hayretle ahkâm-i kazâdan bekleriz!

Fikr-i hikmet, şimdi seyyârâtı tedkik eyliyor,
Biz bu tedkikatı, hep cehl-ü amâdan bekleriz!

Kâinâtı, mihverinden sarsıyor bâzû-yi fen,
Biz henüz bu hâleti, rûz-i cezâdan bekleriz!

İlm-ü hikmet, mü'minin bir gaib olmuş mâlidir,
Biz bu ilmi, gerçi şimdi Avrupâdan bekleriz.

Avrupâdan bir yakın âtîde müstağnî olup,
Feyz-i işrâkatını hep Âsyâdan bekleriz.

Mihri irşâdı yeter Ta'lat bize Cazî'mizin,
Nûru, biz ancak o müstesnâ dehâdan bekleriz!

Ey Kuş

Senin ey kuş, ne hoş bir nahlzârın var, benim yokdur!
Nihâl-i gülde cây-i i'tibârın var, benim yokdur!

Benim gülzâr-ı âmâlim, şitâ — pûş-i hazandır hep,
Senin, her sâl için bir nevbahârın var, benim yokdur!

Kııarsın celb-i rikkat nağme-i âteş — füzûdunla,
Lebinde bir nevâ-yi zâr zârın var, benim yokdur!

Rahik-i nağmeden sermest edersin kalb-i âlâmı,
Senin, tenvîm-i hüzne bir medârın var, benim yokdur!

Verir her rahne-i habs-i kafes, bir fûrce-i ümmîd,
Senin ân-i rehâya intizârın var, benim yokdur!

Nasıl hemhâl olursun sûret-i aşkımla ey bülbül?
Senin âh-ü figana iktidârın var, benim yokdur!

Garibim, meskenim yok, medfenim yokdur; sen ölsen de,
Yine hâk-i vatanda bir mezârın var, benim yokdur!

Bir aktrise hitâben

Seni, mestâne görünce sanırım,
Gâh ölür, geh dirilir, canlanırım!

Bin güzel gözle karışsa nazarın,
Seni, baygın bakışından tanırım!

Beni, zencir-i cünun zabtedemez,
Zülfünün bir teline bağlanırım!

Nakd-i cân ile değişsem seni ben,
Bu pazarlıkda yine aldanırım!

Böyle dâim mi kalır cinneti - aşk,
Bir gün elbette gelir uslanırım!

Abdülhak Hâmid gibi

Nûr-i ruhunu gözümde ey yâr,
Dûr eylese de sipîhr-i gaddâr,
Senden nazarım kalır mı hâlî?
Her zerre, bugün seninle mâlî!
Her yerde hakîkatin bedîdâr,
Her şey bana, sensin ey vefâkâr!
Sensin, evet, işte âh sensin,
Karşımda gezen şu zill-i bidâr!

Sensin, şu sabâh-ı nûr - manzar,
Sensin, şu nesim-i rûh - perver!
Sensin sanırım bakınca gâhî,
Fevkîmdaki bu'd-ü lâtenâhî!
Güyâki bu kâinât yekser,
Nûr-i hüsnüledir münevver!
Bir hande iken, çıkıp lebinden,
Etmiş gibi i'tilâ şu ahter!

Mescid sensin, menâr sensin;
Deryâ sensin, kenâr sensin!
Mâni' olamaz bu hisse hicrân,
Her şeyde seni görür bu vicdân!
Her cismde âşikâr sensin,
Her çehrede tâbdâr sensin!
Sensin, nesi varsa kâinâtın,
Hattâ şu hazin mezâr sensin!

Gülşende olan şu tâb-ü revnak,
Gülçehreni arz içindir ancak!
Gülşen, nazarımda sensin ey yâr,
Hüsnünle, demek bürünmüş ezhâr!
Nûrunla bu kâinât mutlak,
Memzûc desem değil mi elyak?
Ahengi, değil telâtumundan,
Mutlak, seni söylüyor şu ırmak!

Kıt'alar

Biz ol sahbâ-yi hestî-sûz ile mahv-u harâbız ki,
Anı zevk etmemiş yüz binde bir ebnâ-yi âdemden.
İçip bir katresin, dök sath-ı âb-i zezeme sonra,
Gelen âvâze-i tekbiri dinle çâh-ı zezemden.

Neden halketdi Hak şeytânı bilsen!
Ona «lâ'net» demekden kurtulurdun!
Seni de Hak yaratsaydı alevden,
Emin ol sen de bir şeytân olurdun!

Girsem serâbe, âb olarak garkeder beni,
Ersem kenâre-i ser-i âbe, serâb olur!
Ol sâidim ki, tâir-i nahçir-i himmetim,
Tavûs-u Kûds olursa elimde gurâb olur!

Öyle kahirdir ki batş-i Zülcelâl,
Zenb-i asgar mücib-i hizlân olur!
Aff-i bipâyânına nisbet dahi,
Ma'siyetden tevbe, bir isyân olur!

Nazarsız bak, eğer görmek dilersen vech-i maksûdu,
Ki rû'yet, ma'nevi bir emrdir çeşm-i basiretde!
Talebsiz tâlib-i didâr olanlar, erdi matlûba;
Taleb, şirk-i hafidir mezheb-i ehl-i hakikatde!

Rubâiler

Bir cürm-ü azîm işlemişim affı muhâl,
Gerçi ona ben tevbe hezâran demişim!
Bilmezlik ile rakib-i bed—tıynet için,
Kâfir diyecek yerde müselman demişim!

İç zehr-i gam-i aşkı, yürü em yerine,
Tıfl-i dili sev, İsi-i Meryem yerine!
Dil Kâ'besinin zezemidir sâgar-ı aşk,
Gel Kâ'bemize iç onu zem zem yerine!

Şeytânı sebep tutma fenalıklarına,
Var kibr-ü gadab hırsını teskîn edegör!
«Lâ'net sana şeytan!» demeden fâide yok,
Şeytânı bırak nefsinin tel'in edegör!

Ümmid ile biz hayli boşaldık dolduk,
Encâm yine pâzede-i ye's olduk!
Bildik emelin, aynı elem olduğunu,
Âhir emeli, terk-i emilde bulduk!

Biz âh-ı derûnu, bâde arzylemedik,
Ol hâlet-i aşkı, yâde arzylemedik!
Rahmet bize, istişâre-i kalbi bırak,
Biz derd-i dili, cemâde arzylemedik!

Müfredler

Gelmeseydi kâinâte levh-i mahfûz-i beşer,
Kim bilirdi, âdemin Kur'ân-ı nâtik, olduğun?

Ne nâfeye, ne âh-ı sehergâha bağlarız,
Biz, rişete-i şikâyeti Allâha bağlarız!

Her telinde firkat-i Yüsûfle titrer bir enin,
Gel de dinle âh-ı Ya'kubu, rebâb-ı sineden!

Kafes - bend olmıyan bir mûrga, ab-û dâne vermezler,
Harâbât ehli olmazsan, sana kâşâne vermezler!

Sırrıma kıldım nazar, erdim şühûd-i zâte ben,
«Rabbi erni» vakfesinde kalmadım Mûsâ gibi!

Hilâf-i yekdiğerdir nağmesi, nây-i tecellânın;
Safir-i hikmet-i Mevlâya, Mevlânâ da hayrandır!

Okuyucularımıza :

Mecmuamızda eserlerinden bazı örnekler vere-
rek kendisini takdim etmiş olduğumuz merhum
Şair Talât Muter'in (külliyesi) oğlu, öğretmen Celâl
Sahir Muter tarafından yakında kitap halinde
çıkartılacaktır. Bekleyiniz.

Doğru — Yanlış

YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA	SATIR
Hanio	Hani o	14	1
Matemdir	Matemdedir	20	3
İcradır	İrcadır	22	6
İkâmetsiz	İkametsiz	23	23
Mehde	Mebde	23	35
Gonc	Gonca	25	12
Burk	Burak	26	4
Ülkelerin	Ülkülerin	30	11
Sarsıyar	Sarsıyor	31	5
vatanpeverliğinde	vatanperverliğinde	36	11
Kömermiş	Gömermiş	48	33
İztıbar	İztırab	48-49	35-36
Manzum bir eserinde	Bir mersiyesinde	50	2
Kesterinle	Kesretinle	56	9
Kaytuşşuâ	Haytuşşuâ	57	3
Külliyyetle	Külliyyetle	57	9
Mübeerâ	Müberrâ	57	21
Fez	Feyz	57	25
Nevçeden	Neşveden	63	1
Nevçeden	Neşveden	63	2
Minârât	Menârât	70	14
İsi-fem	İsi-fem	71	2

Halkevi Çalışmaları

1 inci Kânun

- 1 — İngilizce kurslarına devam edilmiştir.
- 2 — 5-12-942 Parti İdare Hey'eti seçimi yapılmış ve Halkevi Reisliğine yeniden Dr. Kemal Satır seçilmiştir.
- 3 — 12-12-942 Tasarruf haftası münasebetile Evimiz önünde büyük bir tören yapılmış ve bu törende Ticaret Lisesi Edebiyat öğ. Vehbi Evinç tarafından günün mevzuu ile ilgili bir hitabe söylenmiştir.
- 4 — 12-12-942 Evimiz salonunda bir hafta müddetle halkımıza açık bulundurulmak üzere bir fotoğraf ve resim sergisi açılmış, bu sergiye yüzlerce ziyaretçi gelmiştir. Bu sergide eserleri teşhir edilen ressamlarımızdan Şemsi Başkurt 1 inci ve 2 inciliği; Pakize Akaltan 3 üncülüğü. Fotoğraflardan 1 inciliği Raşit Ener, Talebe resimlerinden 1 inciliği Kız Lisesinden Neriman, ikinciliği Kız Enstitüsünden Nafize; üçüncülüğü Nafiz Güllüler kazanmıştır.
- 5 — 27-12-942 Köycülük Komitesi üyeleri Kurttepe köyüne gitmiş ve köylümüz üzerinde faydalı irşatlarda bulunmuştur.

2 inci Kânun

- 1 — 5 Kânunusani 943 bayramı dolayısıyla Evimiz tarafından büyük bir tören tertip edilmiştir.
- 2 — 15-1-943 Kurslar komitesi tarafından Namık Kemal okulunda 2 dersane açılarak gece okuma kurslarına başlanmıştır.

3 — 16-1-943 de Temsil Kolumuz tarafından talebelere (Haydi Suna) adlı bir temsil verilmiştir.

4 — 18-1-943 de Temsil Komitemiz tarafından halkımıza (Haydi Suna) piyesi gösterilmiştir.

5 — İngilizce kursu bu ay da devam etmiştir.

6 — 22-1-943 Evimiz Komiteleri umumî heyet halinde toplanmış ve şubelerin senelik raporları okunmuştur.

7 — 23-1-943 Çaylı bir aile toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda Ali İboş tarafından bir konser verildi. Aynı günde klâsik Türk musikisi ekibi tarafından da bir konser verilmiştir.

8 — 26-1-943 de Halkevi orkestrası tarafından bir konser verilmiştir.

Ş u b a t

1 — 21-2-943 Bugün Halkevlerinin kuruluş yıldönümünü onuruna büyük bir tören tertip edilmiş ve bu törende Halkevi Reisi Kemal Satır tarafından özlü bir hitabe söylenmiş ve Ev çalışmalarını hakkında izahat verilmiştir.

2 — 22-2-943 gecesi Halkevi ekibi tarafından bir konser verilmiş ve temsil kolumuz tarafından hazırlanan (Para Delisi) adlı piyes temsil edilmiştir.

M a r t

1 — 3-3-943 de Evimiz salonunda Dr. Subhi Şenses tarafından (Bevliye hastahkları) mevzulu bir konferans verilmiş ve bunu müteakip klasik müzik ekibimizin konseri dinlenmiştir.

2 — Adana mebusu seçilen Dr. Kemal Satır yerine Halkevi Reisliği ödevi Eczacı Basri Arsoy'a verilmiş ve yeni Reisimiz 3-3-943 de vazifesine başlamıştır.

3 — 5-3-943 de Halk Türküleri ekibi tarafından bir konser verilmiştir.

4 — 6-3-943 (Para delisi) adlı piyes tekrar temsil edilmiştir.

5 — 10-3-943 de Kız Lisesi Fransızca öğretmeni Bay Hakkı Soykal tarafından (İçkinin vücudtaki tahribatı) mevzulu bir konferans verilmiş ve Halk türküleri ekibi de konser dinletmiştir.

6 — 11-3-943 Milli şefimiz İsmet İnönü'nün Adanaya ilk teşrifleri gün yıldönümü, coşkun bir tezahüratla kutlanılmış ve bu münasebetle Evimiz önünde yapılan törende Maarif Müdürü Şevket Süreyya Aytaç tarafından özlü bir nutuk söylenilmiş müteakiben misafir kaldıkları ev önüne gidilerek levha konulmuş ve burada da öğretmen Vehbi Evinç tarafından bir hitabe söylenmiştir. Aynı günün gecesi yapılan toplantıda San'at okulu müdürü Şükrü Doyar tarafından İnönü'nün hayatı ve şahsiyeti anlatılmış, şair Celâl Sahir Muter tarafından da bir şiir okunmuştur.

7 — 15-3-943 Ebedi Şef Atatürk'ün Adana'ya geliş yıl dönümü kutlanmış, anıd önünde yapılan törende öğretmen okulu edebiyat öğretmeni Raşit Binöz'ün hitabesi dinlenmiştir. Aynı günün gecesi evimiz salonunda yapılan toplantıda Maarif Müdürü Şevket Süreyya Aytaç'ın Atatürk hakkındaki konuşmaları ile Emekli Tuğbay Neşet Bora'nın konferansı dinlenmiştir.

8 — 16-3-943 Kız Lisesi talebesine Çörçil ve Pamuk saltanatı filimleri gösterilmiştir.

9 — 17-3-943 Kız Enstitüsü talebesine aynı film gösterilmiştir.

Aynı gün bu film diğer talebelere de tekrar edilmiştir.

10 — 24-3-943 de Erkek Lisesi Müdürü Rasim Başgöz tarafından (Gençlikde ahlâk ve karakter) mevzulu bir konferans verilmiştir.

Aynı gün (Bir millet uyanıyor) piyesi temsil edilmiştir.

11 — 27-3-943 İngiliz Maarif binaları fotoğraf sergisi Evimizde bir hafta müddetle halkımıza açılmıştır. Aynı gün temsil kolumuz tarafından (Yanlış yol) adlı piyes oynanmış ve Beden terbiyesi öğretmeni Hasan Tibet tarafından spor mevzulu

bir konferans verilmiştir.

12 — 31-3-943 de İkinci Orta okul türkçe öğretmeni ve müdür muavini Sait Toraman tarafından (Tasavvuf edebiyatı) mevzulu bir konferans verilmiştir.

13 — Evimizin bu dört ay içindeki sosyal yardım faaliyeti de büyüktür. Bu meyanda yoksul halka ve fakir talebe'ye yapılan yardım miktarı 1303.75 liradır. Bundan başka bir çok hastalar meccanen muayene ettirilmiş ve parasız ilaç dağıtılmıştır.

Mes'ul Müdürü : KEMAL ÇELİK
Yazı İşleri Müdürü : VEHBI EVİNÇ
Basıldığı yer : BUGÜN MATBAASI

Halkevleri Dergileri

<u>Derginin Adı</u>	<u>Çıkaran Halkevi</u>
Başpınar	G. Antep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyeş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karacadağ	Diyarbakır
Kara Elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
19 Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yenitürk	Eminönü
Halk bilgisi haberleri	Eminönü